

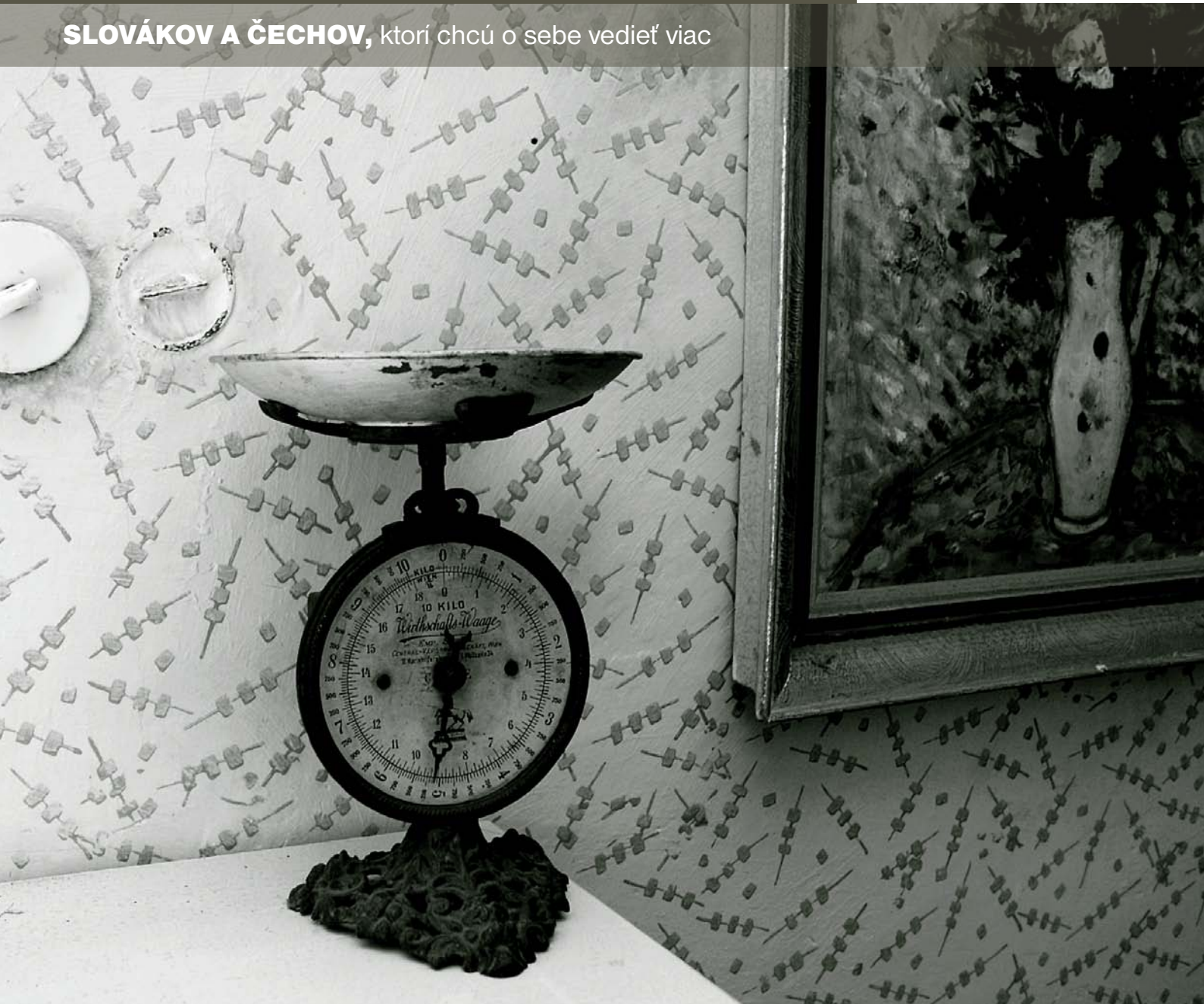
listy

Ročník 17 / Cena 20 Kč

6

2 0 1 0

SLOVÁKOV A ČECHOV, ktorí chcú o sebe vedieť viac

Úspech porazených Martin Guzi ■ **Slovensko čaká umenie dohody** Martin Antal

Trianon, Versailles a medzivojnová Európa očami historikov Alena Feriancová

Zlý herec? Ján Chovanec ■ **Klubové listy** – príloha

Ohliadnutie za programom národnostných menšín na pražskom Svete knihy Helena Nosková

Slovenská menšina v Rumunsku Jarmila Horáková

Rok 1968 v publikáciách Historického ústavu SAV Michaela Huttmanová – Lucia Šulejová

VII. ROČNÍK FESTIVALU ČESKO-SLOVENSKÉ DNY V PLZNI 21.–28. 10. 2010

PROGRAM

21.10. 2010 · ČTVRTEK

10:00 ZAHÁJENÍ FESTIVALU · DK Inwest-K
10:00 – 16:00 WORKSHOPY · Školy v Plzni · DK Inwest-K
10:00 – 18:00 SLOVENSKO „MALÁ VELKÁ KRAJINA“ · DK Inwest-K
19:30 SLAVNOSTNÍ VEČER · Restaurace Na Spilce

22.10. 2010 · PÁTEK

10:00 – 16:00 SLOVENSKO „MALÁ VELKÁ KRAJINA“ · DK Inwest-K
19:00 MESTSKÉ DIVADLO ŽILINA „ŽENA Z MINULOSTI“ · Divadlo Alfa Plzeň

23.10. 2010 · SOBOTA

10:00 – 16:00 SLOVENSKO „MALÁ VELKÁ KRAJINA“ · DK Inwest-K
15:00 – 17:00 ČEŠI A SLOVÁCI SPOLEČNĚ · IX. ročník bowlingového turnaje „U Kalicha“
16:00 SLOVENSKÉ DĚDICTVÍ UNESCO · Národopisné muzeum · nám. Republiky Plzeň

24.10. 2010 · NEDĚLE

10:00 GRÉKOKATOLÍCKA SVĚTÁ LITURGIA · Kostel sv. Mikuláše na Mikulášském nám.
11:00 RÍMSKOKATOLÍCKÁ SVĚTÁ OMŠA · Kostel sv. Jana Nepomuckého na Chodském nám.
12:30 KULTURNÍ PROGRAM · U fontány vedle kostela sv. Jana Nepomuckého
18:00 EVANJELICKÉ A.V. SLUŽBY BOŽIE · Korandův sbor na Anglickém nábřeží

25.10. – 26.10. 2010 · PONDĚLÍ – ÚTERÝ

9:30 – 21:00 EKOTOPFILM · Pednáškový sál Západočeského Muzea Plzeň – VSTUP VOLNÝ

27.10. 2010 · STŘEDA

19:00 BARA BURA · Stylová aristokratická kapela z ulice a salónů · Balkán · Folk · U Matyáše · Stod

28.10. 2010 · ČTVRTEK

10:00 EKUMENICKÁ BOHOSLUŽBA · Biskupský chrám sv. Bartoloměje · nám. Republiky
9:00 – 16:00 ČESKÉ A SLOVENSKÉ TRHY · nádvoří Měšťanské Besedy
18:30 KONCERT OLUN · Orchester lidových nástrojů Slovenského rozhlasu Bratislava · Měšťanská Beseda · malý sál – VSTUP 28,- Kč

DOPROVODNÝ PROGRAM

21.10. – 28.10. 2010 · ČTVRTEK – ČTVRTEK

DNY SLOVENSKÉ KUCHYNĚ

Gondola · Purkmistr · The pub · U Salzmannů · Restaurace Na Spilce · Parkán · Pivovar Groll · Hotel Ibis · Hotel Marriott

8.10. – 14.11. 2010 · ŘÍJEN – LISTOPAD 2010

VÝSTAVA SLOVENSKÉ DĚDICTVÍ UNESCO · Národopisné muzeum · nám. Republiky Plzeň
Výstava je součástí projektu „Poznej světové dědictví UNESCO“ pod záštitou České komise pro UNESCO v produkci MEDIA IN ve spolupráci se Západočeským Muzeem Plzeň

4.11. 2010 · ČTVRTEK

19:00 JAZZOVÝ KONCERT - PETER LIPA · Sokolovna Rokycany
Nejvýznamnější osobnost slovenského jazzu. V rámci festivalu Jazz bez hranic.

5.11. 2010 · PÁTEK

19:00 JAZZOVÝ KONCERT - PETER LIPA · Městské kulturní středisko Klatovy

Informace a vstupenky získáte na: www.sochor.cz/sck, tel. 371 427 585, www.slovakemb.cz/SI, www.slovakia.travel

Björnstjerne Björnson a Slováci

V apríli tohto roku uplynulo 100 rokov od smrti Björnstjerne Björnsona, najvýznamnejšieho klasika nórskej literatúry a nositeľa Nobelovej ceny za rok 1903. Život akoby ho predurčil k ochrane utláčaných národov – Poliakov, Ukrajincov i Slovákov. Narodil sa 8. decembra 1832 v rodine dedinského pastora v Kvikne, dedine obklopenej horami. Pochádzal zo starého sedliackeho rodu. Už v detstve bol svedkom tvrdého života nórskeho sedliackeho prostredia, no často krutej prírody. Maturoval v Kristianii (dnešnom Osle), kde začal študovať na Univerzite a popritom sa venoval žurnalistike, predovšetkým divadelnej kritike. Vydával vlastný kultúrny časopis. Stal sa režisérom a dramaturgom Národnej scény v Bergene. Vydal svoje sedliacke poviedky, ktoré zobrazujú život nórskeho dedičanov. Písal historické drámy i básne.

Stal sa umeleckým riaditeľom Kristiánskeho divadla a ocitol sa v krúťnave spoločenského a kultúrneho života Nórska. Niekoľko rokov žil v cudzine a veľmi sa zaujímal o pomery v ďalších európskych krajinách. V roku 1907 sa na neho obrátil český spisovateľ Edvard Lederer, básnik Adolf Heyduk a slovakista Karel Kálal. V liste ho oboznámili s postavením Slovákov vo vtedajšom Uhorsku, s pomáňarčovaním

a krivdami. Očakávalo sa zrušenie slobody tlače, zrušenie spolkov atď. V októbri došlo k masakre v Černovej. Björnstjerne Björnson vystúpil na obranu Slovákov. Na adresu grófa Apponyho, vtedajšieho maďarského ministra školstva, ktorý vydal zákony na pomáňarčenie slovenského školstva, napísal celý rad polemických článkov. Slováci boli jeho vystúpením proti Apponyimu nadšení. Veď dokázal, že sa stali centrom pozornosti. Jeho diela prekladali do slovenčiny a nachádzali spojenia medzi nórskeho a slovenského ľuďmi. Pre oba národy bolo základom roľníctvo, ktoré popisoval Björnson. Už pred jeho vystúpením na obranu Slovákov, od roku 1875 vychádzali na Slovensku jeho poviedky.

Od roku 1908 záujem o dielo zosilnel a v Martine začínajú vychádzať jeho novely a poviedky v preklade V. S. Hurbana a Margity Paulíny-Tóthovej. Na Slovensku našiel nasledovníkov v P. O. Hviezdoslavovi, M. Kukučínovi a ďalších.

Jeho krédom bolo: „Dobré činy spasia svet“. Bol hlboko citiacim človekom a vynikajúcim spisovateľom. V jeho tvorbe sa zrkadlí túžba po slobode a viera v človeka, ktorý svojou pevnou vôľou dokáže prekonať vlastné sebecko.

Helena Nosková
Autorka je historička

Obsah

Úspech porazených 2 Martin Guzi
Expozícia Jánošík a Terchová 4 Katarína Kendrová
Slovensko čaká umenie dohody alebo rýchly Ficov návrat 6 Martin Antal
Trianon, Versailles a medzivojnová Európa očami historikov 8 Alena Feriancová
Zlý herec? 11 Ján Chovanec
Plzeň bude zase česko-slovenská. Tradiční kultúrny festival česko-slovenské dny v Plzni od 21. do 28. října 2010 12
Ohliadnutie za programom národnostných menšín na pražskom Svete knihy 14 Helena Nosková
Slovenská menšina v Rumunsku 16 Jarmila Horáková
Rok 1968 v publikáciách Historického ústavu SAV 18 Michaela Huttmanová – Lucia Šulejová
Pán Fedor a Natálka 21 Ján Chovanec
Menstruace bolí a nevíme proč 22 Lenka Stavreva
Klubové listy – príloha časopisu Listy

listy

LISTY Slovákov a Čechov, ktorí chcú o sebe vedieť viac

Vydáva Klub slovenskej kultúry v spolupráci so Slovensko-českou spoločnosťou a s DOMUS SM v ČR. Sídlo redakcie: Vocelova 3, 120 00 Praha 2. ■ **Šéfredaktor:** PhDr. Radovan Čaplovič, tel.: 724 025 170 ■ **Redakcia:** Jan Chovanec ■ **Redakčný kruh:** | Mgr. Martin Guzi | Prof. PhDr. Jozef Leikert, PhD. | PhDr. Slavomír Michálek, DrSc. | PhDr. Helena Nosková, CSc. ■ **e-mail:** listy.ksk@seznam.cz, rcaplovic@gmail.com ■ Rozširuje Klub slovenskej kultúry a Česká pošta, s. p. ■ Časopis Listy si môžete prečítať aj na webových stránkach: www.klubsk.net ■ **LISTY vychádzajú vďaka podpore MK ČR a ÚSZZ** ■ **Jazyková úprava:** Mgr. Eva Wankeová | Mgr. Jarmila Wankeová ■ **Grafická úprava:** Filip Kulhánek ■ **tlač:** TIGR, spol. s r. o. ■ Registrácia vydavateľa časopisu LISTY – Klubu slovenskej kultúry: MK ČR 6584 ■ ISSN 1213 – 0249 ■ Cena za jeden výtlačok je 20 Kč | Cena dvojčísľa je 38 Kč | Ročné predplatné 240 Kč prijíma KSK na adrese redakcie ■ Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú ■ Akékoľvek rozširovanie celku aj častí textov v elektronickej alebo v papierovej verzii podlieha schváleniu vedenia KSK ■ **Foto na obálke:** Iko Keson (Letní nálada)

Úspech porazených

■ Martin Guzi

Slovenské parlamentné voľby skončili tesnou výhrou stredopravých strán, ktoré v 150-člennom parlamente obsadili 79 kresiel, poukázali na jemný paradox – uspel porazený. Subjektom od stredu doprava sa totiž vláda udiala, spadla im do lona. SDKÚ-DS, SaS, KDH a Most-Híd sa o ňu nezaslúžili ťahom na bránku a neúprosťou aktivitou, naopak, loptu na druhú polovicu ihriska im prekopol svojim neskutočne robustným až agresívnym úsilím predseda Smeru-SD, expremiér Robert Fico. V závere kampane nebolo iných strán a iných politikov, iba jeden človek – Robert Fico.

Dominoval všetkému, Slotovcom zo SNS ukradol vlastenecký zákon, aj za cenu, že pošliapal legislatívny proces parlamentu, vzápätí odmietol akúkoľvek predvolebnú diskusiu o slovenskej pomoci zadĺženému Grécku, hoci Slovensko dokument podpísalo, reálne rozhodovanie o peniazoch nechal na novú vládu. S razanciou sebe vlastnou začal okamžite riešiť prvé dva zákony maďarského parlamentu, ktoré presadil šéf Fideszu Viktor Orbán. Novelu upravujúcu dvojaké štátne občianstvo i zákon o Trianone označil Fico za bezpečnostnú hrozbu pre Slovensko, národná rada mimoriadne zasadala a schválila protiopatrenia. Potom prišli povodne na takmer celom území SR, premiér zachraňoval a kompenzoval a ešte dva dni pred voľbami schvaľoval zákony, aby išla aspoň odrobinka z celkovej výšky vyčíslených škôd na pomoc odstraňovania následkov záplav.

Kto stál v tomto súboji proti najpopulárnejšiemu politikovi Slovenska a čím prešiel za uplynulé štyri roky? Výkladnou opozičnou skriňou v opozícii proti vláde Roberta Fica a dominantnému Smeru-SD mala byť SDKÚ-DS. Aspoň sa to očakávalo. SDKÚ-DS sa však takmer celé uplynulé obdobie vymedzovala predovšetkým voči KDH a SMK, teda svojim opozičným partnerom, ako voči Smeru-SD a vláde. Predsednícku stoličku si po prehratých voľbách v roku 2006 udržal Mikuláš Dzurinda. Nespokojnosť s politikou strany a Dzurindom na jej čele viedla k rozpadu poslaneckého klubu, SDKÚ-DS dokonca na jar 2008 rozpustila celú svoju bratislavskú krajskú organizáciu a začala ju kreirať nanovo. Prvý rok v opozícii SDKÚ-DS hybernovala, druhý rok sa nešťastne oprela do Lisabonskej zmluvy, ktorú spojila s odpo-

rom voči tlačovému zákonu. Dzurindovu jedinú hviezdu chvíľu predstavoval ťah s vinicou, ktorú Fico získal pred rokmi za pár korún v lukratívnej časti Bratislavy a na ktorej chcel líder SDKÚ-DS svojho súpera zlomiť. Okrem toho nám najsilnejšia opozičná strana za štyri roky neponúkla nič výraznejšie, nepriniesla jedinou silnejšiu tému, absolútne nedokázala diktovať, ani okrajovo, smer verejného diškurzu. Akékoľvek kauzy prinášali iba médiá a dominantným a jediným nositeľom akýchkoľvek tém bola iba osoba premiéra Fica. SDKÚ-DS nevedela ani naskočiť na zverejnené kauzy. Jedine Pavol Frešo sa chytil Pezinskej skládky a predaja emisii, aktívnym prístupom sa z no name poslancu stal komunikátorom na dobu ťažiskových udalostí, dostal sa do médií a po dobrej kampani ako jediný opozičný politik uspel vo voľbách samosprávnych krajov a stal sa šéfom Bratislavského vyššieho územného celku. Za odmenu ho ako najúspešnejšieho politika strany za uplynulé obdobie SDKÚ-DS okamžite poslala k vode, podľa kuľoárnych informácií sa Dzurinda zľakol jeho popularity a ambícií. S osobou predsedu sa SDKÚ-DS nevyrovнала dodnes a napätie v strane stále pretrváva. Črtajú sa dve centrá moci, to v prípade, ak Dzurinda v novembri obháji šéfovské kreslo, hoci predsedníckou vládou je ním skôr trpená ako podporovaná Ivetta Radičová.

KDH sa zasa dva roky nevedelo spamätať z postoja, ktorý zaujalo ku Smeru-SD po voľbách v roku 2006. Hlavný odporca koalície s Ficom, exminister vnútra Vladimír Palko, sa nevedel vyrovnáť s tým, že hnutie nakoniec Smeru-SD na spoluprácu kývlo a svoju nespokojnosť prenášal na celú stranu. Začal robiť samostatnú politiku, stranu o svo-

jich aktivitách neinformoval a nakoniec kandidoval na šéfovský post proti vtedajšiemu predsedovi strany Pavlovi Hrušovskému. Prehru neunesol a s ďalšími troma kolegami z KDH odišiel. Strana sa potom zjednotila, Hrušovský neskôr hladko prenechal post predsedu Jánovi Figeľovi, ktorý stranu viedol do volieb. V kampani pôsobilo KDH relatívne sviežo, konečný výsledok je miernym sklamaním na úrovni roka 2006. Výraznejší vietor do plachiet za štyri roky fúkal iba Daniel Lipsic, uprostred volebného obdobia vyzval pravicu na spoločný a koordinovaný postup voči Smeru-SD. Snažil sa aj s návrhmi zákonov a bol najviditeľnejším politikom hnutia.

SMK sa držala svojho kopyta, kritizovala účasť SNS vo vláde a s lídrom Jánom Slotom si vymieňali reakcie na reakcie. Na jar roku 2007 prekvapivo získal funkciu predsedu SMK Pál Csáky s výraznou podporou Miklósa Duraya, patriaceho k radikálnejšiemu krídlu strany. Populárny Béla Bugár najprv hovoril o odchode z politiky, potom po vnútrostranických sporoch opustilo poslanecký klub SMK päť poslancov, rok pred voľbami založili stranu Most-Híd, s ktorou vo voľbách uspeli. Csáky pre SMK nebol veľkým prínosom, strana sa uzatvárala do seba a v závere sa zničila jednoznačným príklonom k maďarskému Fideszu a Viktorovi Orbánovi.

Dá sa povedať, že opozícia si svojimi činmi nezaslúžila vládnuť, nebila sa o vládu, jedinou naozaj aktívnou stranou bola mimoparlamentná SaS. Parlamentná opozícia pôsobila takmer rezignovane. Od začiatku roku 2010 pomaly a isto kašľala na témy, ktorých sa mohla chytiť, ako boli spackané sociálne podniky ministerky práce Viery Tomano-

vej, nové skutočnosti v kauze predaja emisii, rúcajúci sa stav verejných financií, absentujúce reformy či otázka Grécka, kde sa napríklad SDKÚ-DS spamätala s krížikom po funuse.

Koaličná SNS sa štyri roky snažila zaujať iba národnými témami, stáli však za ňou predovšetkým škandály všetkých možných druhov a množstvo kontroverzných výrokov jej lídra Slotu.

Vládna ĽS-HZDS nemala žiadnu agendu, pôsobila de facto neviditeľne. Navyše bývalý predseda vlády po roku zničil najpopulárnejšieho ministra strany Vladimíra Mečiara Miroslava Jureňu, ktorý šéfoval pôdohospodárstvu. ĽS-HZDS vtedy v preferenčných prieskumoch dosahovala dvojciferné čísla, Jureňov vynútený odchod hnutie nerozchodilo. Mečiar sa zamotal do vlastných intríg a finančného pozadia strany, nevyužil ani na vidieku obľúbeného ďalšieho ministra Stanislava Becika, ktorý s kónským záprahom obchádzal Slovensko. Okrem toho stranu

vo vláde prezentoval už len minister spravodlivosti Štefan Harabin. Ten si síce sprivatizoval súdnictvo, ale potrebnú popularitu nepriniesol. Okrem toho ĽS-HZDS opustili po problémoch s financovaním strany Zdenka Kramplová a Milan Urbáni, ktorí okrem Kataríny Tóthovej patrili k jediným výraznejším tváram strany. Ukázalo sa to v kampani, v ktorej o ĽS-HZDS nikto nepočul.

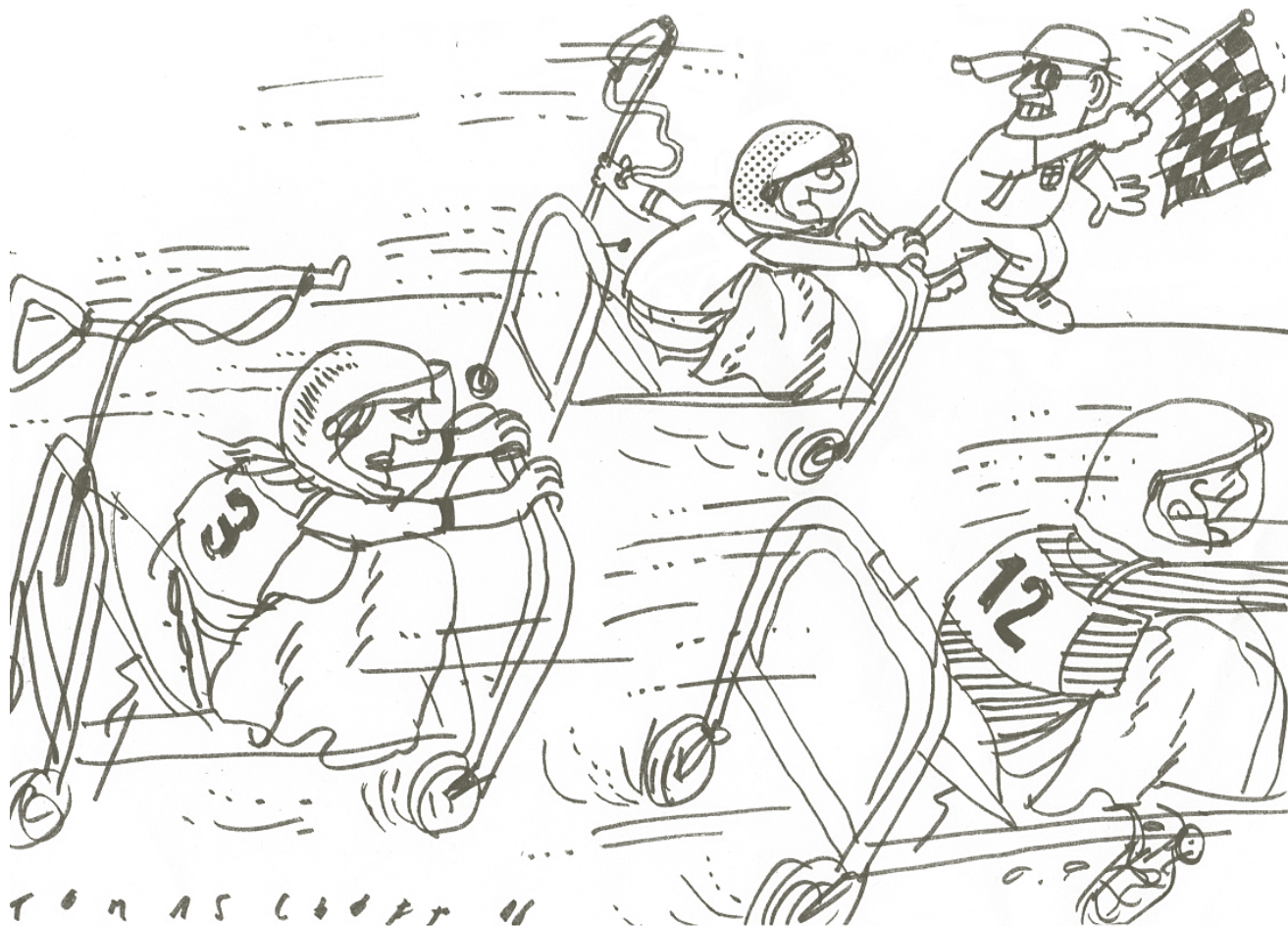
Naopak, líder Smeru-SD mlátil do každého vreca, ktoré mu prišlo pod ruku, bil tak silne, až si odbúchal koaličných partnerov. Ficovi sa tiež podarilo na začiatku roka prekryť problémy so zbabraným mýtom a výbušninou cestujúcou do Írska sústredeným útokom voči SDKÚ-DS, ktoré obvinil z nekalého financovania. Témy sa držal tak dlho, až Dzurinda abdikoval na funkciu lídra strany. SDKÚ-DS tak muselo vytriahnuť z ríše zabudnutia lvetu Radičovú, o ktorej si Dzurinda myslel, že sa jej konečne zbavil. Ako populárnu a pre seba potenciálnu súperku ju totiž najprv poslal do prezidentských volieb.

Keby uspela, šla by mimo stranu a tesne po prehraných voľbách, v ktorých získala milión hlasov voličov, jej zasa jasne naznačil, že volebným lídrom bude on. Nakoniec sa Radičová nešťastne vyfaulovala pri hlasovaní v parlamente za svoju kolegyňu, ktorá si zabudla kartu a odstúpila aj z postu poslankyne. Bola mimo hry, bez širšej podpory v strane a mimo parlamentu. V takejto situácii ju pokropil živou vodou Robert Fico, v podstate spravil premiérku z človeka, ktorého Dzurinda cieľavedome zničil. Smer-SD za uplynulé roky zostala jedinou konsolidovanou stranou, neopustil ju žiadny poslanec, pribudli percentá. Napriek výraznému zisku však Fico ako premiér i predseda strany prehral a ocitá sa v opozícii. Neboľo sily, ktorá by ho porazila, a tak sa honbou za úspechom porazil sám...

Autor je novinár

Kresba: Jan Tomaschoff

Expozícia

Jánošík a Terchová

■ Katarína Kendrová

Obec Terchová sa nachádza asi 25 km severovýchodne od mesta Žilina. Rozprestiera sa v doline obklopenej *malebnou prírodou* pohoria Malá Fatra. Okrem svojich prírodných krás, ktoré lákajú každoročne množstvo turistov, je známa aj ako rodisko legendárneho hrdinu Juraja Jánošíka. Práve jemu a obci Terchová je venovaná expozícia Považského múzea v Žiline pod názvom *Jánošík a Terchová*. Nachádza sa v budove Obecného domu, v strede dediny.

Priečelie terchovskej drevenice (replika)

Rozsiahla expozícia je rozdelená do niekoľkých tematických celkov podávajúcich ucelený obraz o histórii a národopise obce. Jej jadro je venované Jurajovi Jánošíkovi, ktorého predstavuje na jednej strane ako historickú postavu a na druhej ako ľudového hrdinu opradeného legendami. Výstavný priestor v atypickom tvare do U sa sna-

ží návštevníkov upútať množstvom zaujímavých exponátov, dobových fotografií, fotokópií a faksimilií historických dokumentov a doplnujúcich textov, ktoré sa nachádzajú po jeho vnútornom i vonkajšom obvode.

Hneď ako návštevník vstúpi do expozície, nadobudne pocit, že vkročil do jednej z terchovských dreveníc, kde sa celý život rodiny odohrával v jednej izbe. Jej verná replika, vkusne zariadená dobovým nábytkom, vás vráti o niekoľko desaťročí späť. Dominantou izby je rozmerná murovaná

pece s vysokým kominom – kochom. V rohu sa nachádza tzv. svätý kút pozostávajúci zo stola a lavíc, nad ktorými sú zavesené sväté obrázky. Tu sa konali všetky dôležité rodinné stretnutia. V celom priestore je nainštalovaný bežný inventár kuchyne. Súčasťou izby sú aj dve figuríny muža a ženy v tradičnom terchovskom odevu. Zaujímavosťou sú riešené i tvarova-

né steny svetlomodrej farby, ktoré pripomínajú skutočné steny terchovských dreveníc. Expozícia pokračuje časťou opisujúcou históriu obce od 16. storočia, ktorú dokumentujú fotokópie dobových listín a fotografie. Tento tematický celok pripomína aj významné sakrálne objekty, a to v súčasnosti už neexistujúci barokový kostol sv. Martina, postavený v roku 1731 a kostol sv. Cyrila a Metoda, ktorý dodnes dominuje obci. Expozícia nevynecháva ani významného terchovského rodáka, osvietenského spisovateľa a polyhistora Adama Františka Kollára, nazývaného aj „slovenský Sokrates“ (1718 – 1783). Bol významnou osobnosťou spoločenského a vedeckého života, zároveň radcom i dôverníkom panovníčky Márie Terézie.

Centrálna časť expozície už patrí Jurajovi Jánošíkovi. Narodil sa v Terchovej v januári 1688 a do pamäti ľudu sa zapísal ako zbojnický kapitán. Stelesňoval túžbu človeka po slobode a spravodlivosti a už za svojho života získal nesmiernu popularitu širokých ľudových vrstiev. Tento celok návštevníka prevedie jeho životom, zbojníčením a okolnosťami popravy. Atmosféru doby, v ktorej žil, navodzujú trojrozmerné predmety ako dreš, korbáč, putá, široký opasok či valaška. Početné drevené plastiky, maľovaná keramika, sklomalby, medené reliéfy a kresby zobrazujúce Juraja Jánošíka a jeho družinu zastupujú časť venovanú ľudovému výtvarnému umeniu. K najcennejším exponátom patrí mohutná olejomalba Ľudovíta Fullu z roku 1955 zobrazujúca Jánošíka na koni uprostred dedinského ľudu.

Jánošík sa stal aj vďačným námetom pre literatúru a filmovú tvorbu. Zaujímavé fotografie a texty ho preto približujú ako výraznú filmovú a literárnu postavu.

Z centrálnej časti návštevník opäť prechádza do celku venovaného Terchovej. Špecifický hudobný folklór obce, ktorý do súčasnosti zachovávajú a ďalej rozvíjajú mnohé hudobné telesá či jednotlivci, nám približuje fotografický materiál a exponáty tradičných hudobných nástrojov, ako sú sláčikové nástroje, pastierske píšťaly, fujary – trombity či heligónka. Medzi nimi vyniká tzv. škatuľová basička, typická pre terchovskú muziku. Nenapodobiteľnú atmosféru najvýznamnejšieho folklórneho festivalu, ktorý sa od roku 1963 každoročne začiatkom augusta koná v Terchovej pod názvom Jánošíkove dni, zachytávajú umelecké a dobové fotografie. Dôležitú súčasť v živote obyvateľov Terchovej dodnes tvoria výročné zvyky, o ktorých podávajú dôkaz zvykoslovné predmety, akými sú betlehemy a atribúty vianočného i fašiangového obdobia.

Zaujímavým architektonickým prvkom expozície sú do priestoru vystupujúce pódia s množstvom exponátov nachádzajúce sa po jej vnútornom obvode. Dokumentujú štyri tematické okruhy z oblasti ľudovej kultúry v Terchovej.

Domácu textilnú výrobu prezentujú ukážky textílií a ľudového odevu. Vynikajú najmä jemne vyšívané trojuholníkové šatky – skosky, ktoré nosili ženy krížom preložené cez prsia. So spôsobom spracovania základných textilných surovín oboznamujú nástroje ako drevený kolovrátok, trepačka ľanu, krample, česadlo, praslice a ďalšie. Osobitnú pozornosť si zasluhujú mohutné krosná s ukážkou rozpracovanej tkaniny. O pastierstve a salašníctve veľa prezrádzajú predmety používané pri spracovaní i uchovávaní mlieka a syra, ako aj tie, ktoré boli dôležitou súčasťou každého salaša (gelety, šechtáre, bačovská varecha, putera, šaflik či váhy na syr). Dekoratívnu výzdobou vynikajú predovšetkým črpáky a drevené formy na syr. Exponáty sú umiestnené v hodnover-

nej replike prístrešku na dojenie oviec nazývaného strunga.

Pozornosť upúta i priečelie terchovskej drevenice. Je zaujímavou ukážkou ľudového staviteľstva v obci, kde bolo základným materiálom na stavbu obydli drevo. Pred ňou sú voľne do priestoru inštalované exponáty viažuce sa k poľnohospodárskej výrobe, takže celá plocha pripomína hospodársky dvor. Ide hlavne o pracovné nástroje ako pluh, vidly, hrable, kosa, plachta – rozsievka, lopata – vejačka, struhák na kôru stromov, prútené koše a iné.

Expozíciu dopĺňa audiovizuálna prezentácia, ktorá jednoduchým a zrozumiteľným spôsobom približuje život Juraja Jánošíka všetkým vekovým kategóriám návštevníkov. Expozícia je sprístupnená počas celého roka okrem pondelkov.

Autorka je pracovníčkou v Považskom múzeu v Žiline

Foto: archív Považského múzea v Žiline

Prístrešok na dojenie oviec – strunga (replika)

Slovensko čaká umenie dohody alebo rýchly Ficov návrat

■ Martin Antal

Slovensko sa 13. júna prebudilo do novej politickej reality. Ešte pred polrokom by takáto politická mapa krajiny znela ako čistá fantazmagória. Najpopulárnejší politik Robert Fico sa zdal byť nespochybniteľným víťazom volieb – nielen v zmysle najvyššieho počtu hlasov, ale najmä pokračovania vo vládnutí. Vyzeralo to tak, že si bude môcť slobodne vybrať svojich ďalších partnerov – či už jedného na splnenie svojho dávneho sna o dvojkoaličnej vláde, alebo v horšom prípade dvoch, podobne ako doteraz.

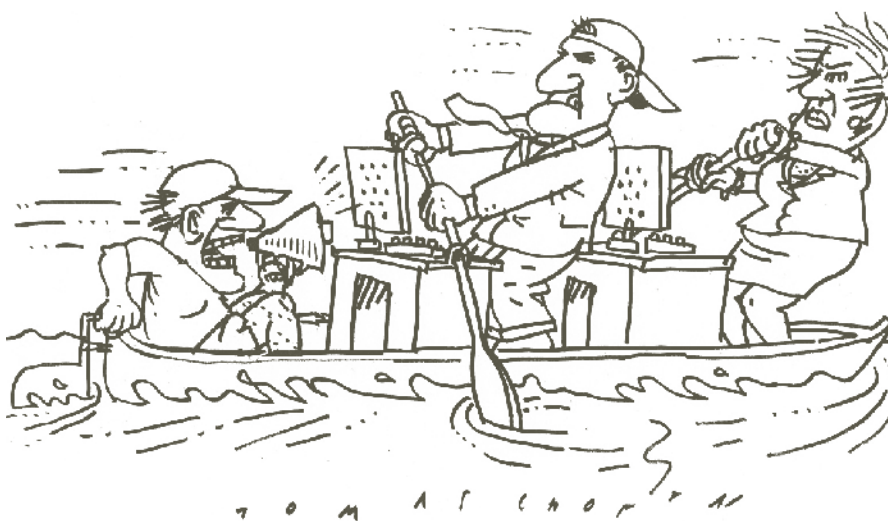
Zvrat však nastal dokonale. Fico vyhral voľby, ale na spôsob Vladimíra Mečiara – najsilnejšia strana v parlamente nenašla partnerov na zostavenie vlády. Len čo štyri pravicové partaje zistili, že majú v 150-člennej snemovni 79 poslancov, oznámili zámer vládnúť spoločne.

Kde sa podel jasný víťaz

Fico vládol mimoriadne šalamúnsky. Svoje voličské skupiny krmil trinástymi dôchodkami a zrušením poplatkov u lekára, ale neurobil zásadné zmeny v ekonomike, výborne rozbehnutej po reformách druhej vlády Mikuláša Dzurindu. Krajine sa teda darilo a voliči mali pocit, že je o nich postarané. Ficovi nezlomili väzy ani okolnosti, ktoré na to mali všetky dispozície – zavedenie eura prebehlo až neuveriteľne hladko a hospodárska kríza v hlavách Slovákov už odznela – jasným dôkazom toho je, že žiadna strana si na nej nepostavila kampaň. Čo sa teda stalo?

Jeden z kľúčových momentov nastal začiatkom tohto roka, keď sa v horizonte niekoľkých dní nakumulovali tri obrovské škandály, ktoré zatrasili verejnou mienkou. Prvým bolo nepripravené a neodkomunikované spustenie diaľničného mýta, ktoré vytlahlo do ulíc slovenských miest stovky kamiónov a ich nadávajúcich majiteľov. Druhým bolo spackané policajné cvičenie, vyšperkované odoslaním výbušniny v batožine nič netušiacemu cestujúcemu do Írska. A tretím kauza predaja emisných kvót, vrcholiaca v tom čase skončením pôsobenia sprostredkovateľskej firmy Interblue Group v USA.

Fico sa zľakol najmä kamiónov, pretože protest autodopravcov zaváňal vzburou jeho vlastného elektorátu. Aby sa z toho vylísal, okamžite znížil spotrebnú daň na naftu, hoci dovtedy tento krok vytrvalo odmietal. Ale na

odpútanie pozornosti bolo potrebné niečo väčšie. Vtedy sa premiér rozhodol vytrhnúť zo šuplika obálku, pôvodne zrejme určenú na neskoršie obdobie. Boli v nej dokumenty o financovaní Dzurindovej SDKÚ-DS pred piatich rokov.

Dva týždne útočil premiér na opozičnú stranu. Zvolával nové a nové tlačovky, stupňoval tlak. Nakoniec dosiahol svoje – Dzurinda odstúpil z kandidačnej listiny SDKÚ-DS a volebnou líderkou sa stala neúspešná prezidentská kandidátka Ivetta Radičová.

Tento krok sa stal Ficovi osudným z dvoch dôvodov. Zbavil sa síce najsilnejšieho politického protivníka, ale ten už dlho „hral“ v jeho prospech. Dzurinda sa totiž napriek úspešným reformám Slovákom nadobro zuvoľnil a jeho zotrvávanie na čele strany odrádzalo stále viac a viac voličov. Takto síce odišiel z kandidátky, no predsedom strany

ostal a ostala mu aj moc a kontakty. Na druhej strane, Radičová bola napriek porážke v prezidentských voľbách nesporne populárnejšou ako jej stranický šéf. Okrem toho nebola v strane v období, na ktoré sa vzťahovali podozrenia z nelegálneho financovania, takže v predvolebných debatách hádzala tieto otázky s prehľadom za hlavu. Hoci kampaň SDKÚ-DS bola mizerná, Radičová vrátila strane voličov, ktorých odrádzal Dzurinda.

Druhý dôvod sa na Slovensku len šepká. Fico ako prvý porušil „zákon omerty“, keď prehovoril o financovaní politickej strany. Také niečo si slovenskí politici nevyhadzovali na oči ani za oveľa nenávislivejších mečiarovských čias. Preto nie div, že po štyroch mesiacoch od Pyrrhových víťazstiev nad Dzurindom sa bumerang vrátil k Ficovi.

Jeho bývalý priateľ a spoluzakladateľ Smeru-SD Bohumil Hanzel poskytol informáciu, že volebná kampaň socialistov v roku 2002 stála 284 miliónov korún, teda 24-krát viac, ako povoľoval zákon. A že sám Fico na ňu zháňal peniaze a vymýšľal spôsoby, ako ich nedostať do legálneho účtovníctva.

So Smerom? Ani náhodou!

Vyhrotenie politického zápasu pred voľbami napokon začalo klásť limity aj v názoroch strán na povolebnú spoluprácu. Ešte v roku 2009 neexistovala žiadna strana, ktorá by raz a navždy odmietla ísť do vlády so Smerom-SD. Počas šiestich mesiacov však postupne SaS, SDKÚ-DS, Most-Híd i KDH vyhlásili, že s Ficom spolupracovať nebudú.

Najmä postoj KDH, ohlásený tri týždne pred voľbami, vyvolal v Smeru-SD paniku. S kresťanskými demokratmi sa vždy počítalo ako so „záložným zdrojom“, keby nebolo iné riešenie. Už v roku 2006 im smeristi neoficiálne ponúkali účasť vo vláde. Takto sa však Slovensko definitívne rozdelilo na dva politické bloky – na jednej strane vládna koalícia Smer-SD, SNS, ĽS-HZDS, na druhej opozičný pravicový štvorlístok SDKÚ-DS, SaS, KDH a Most-Híd. Niekde medzi nimi balansovala maďarská SMK Pála Csákyho, ktorá si nechávala zadné dverka na spoluprácu s hocikým.

Ficovi neostávalo nič iné, len dúfať, že jeho satelity SNS a ĽS-HZDS sa dostanú do parlamentu a vytvoria s ním opäť vládu. Na to však už bolo neskoro. Starnúci Mečiar vyzeral, akoby ho politika definitívne prestala baviť – jeho strana stratila akúkoľvek agendu a volebná kampaň vzbudzovala súcitné úsmevy. Nacionalistická SNS Jána Slotu mala o niečo väčší potenciál, lenže Fico z nej urobil hromozvod všetkých neduhov vládnej koalície a národniarom nepomohli ani nanovo vyhrotené vzťahy s Maďarskom.

Spočítané, podčiarknuté: Mečiar a Csáky sa ocitli v mimoparlamentnom politickom prepadisku a Slotu preliezol hranicu zvoliteľnosti o sedem desiatin percenta. Pravicové kvarteto má 79 mandátov. A ide vládnúť.

Zarážajúce déja vu

Zostavovanie vlády až príliš pripomína situáciu z roku 2002. Podobnosť je alarmujúca – so všetkými kladmi i zápormi.

V roku 2002 vyhralo voľby HZDS. Štyri pravicové strany – SDKÚ-DS, SMK, KDH a ANO (Aliancia nového občana televízneho magnáta Pavla Ruska) – však mali v parlamente väčšinu 78 poslancov. Keďže po

ekonomickej stránke išlo o štyri programovo príbuzné subjekty, dohodli sa takmer okamžite na vytvorení vlády. Mečiar a Fico skončili v opozícii.

Programová zhoda sa však zďaleka neukázala taká pevná, ako sa pôvodne čakalo. Parlamentný nováčik ANO bola liberálnou stranou, kým zvyšné tri subjekty stáli na konzervatívnych základoch. V ekonomickej oblasti teda zhodu našli rýchlo, no v ostatných otázkach už zďaleka nie. ANO chcela uvoľniť interrupčnú legislatívu, umožniť partnerstvá homosexuálov – teda všetko, s čím zvyšné tri strany nemohli ani zďaleka súhlasiť. Koniec bol napokon pre liberálov tristný – konzervatívny trojlístok pod zámenkou Ruskových osobných kšeftov vyhodil v roku 2005 ANO z koalície a pomocou vnútorných sporov stranu nadobro rozložil.

Z pohľadu stability vlády sa poslanecká väčšina 78 poslancov ukázala ako nedostatočná. Už rok po voľbách vypukla kauza skupinka, s ktorou prišiel rozkol v SDKÚ-DS a vláda sa zo dňa na deň stala menšinou. Dodnes nikto nevie, ako vláda tri roky získavala podporu pre svoje návrhy v parlamente. Situácia dnes predstavuje úplné déja vu. Pravica nemá 78 mandátov, ale o jeden viac. Koalíciu zostavujú tri konzervatívne subjekty – SDKÚ-DS pod vedením toho istého Dzurindu, KDH, v ktorom má bývalý líder Pavol Hrušovský a jeho skupina stále veľmi silné postavenie a Most-Híd, vedený niekdajším predsedom SMK Béloom Bugárom. Štvrtým do partie je nová strana SaS Richarda Sulíka s klasickým liberálnym programom – dekriminalizáciou marihuany, registrovanými partnerstvami, ekonomickej i občianskou slobodou. Už v prvých rokovaníach narazili liberáli na zásadný odpor partnerov.

SDKÚ-DS ako najsilnejšia strana predstavuje tikajúcu bombu pod novou vládou. Dokeď sa dá udržať dvojvládne, že Radičová je premiérkou a nitky zozadu fahá Dzurinda? A expremiér sa zjavne nemieni vzdať mocenských ambícií – sám zamieril do kresla ministra zahraničných vecí a jeho verní do významných exekutívnych funkcií. Bude si Radičová chodiť pýtať na centrálu SDKÚ-DS povolenie, čo smie vo vláde a čo nie? Tento model pozná sám Dzurinda veľmi dobre – v roku 1998 totiž sám nastúpil do premiárskej kancelárie ako vyslanec piatich strán, združených vo vtedajšej SDK. Skončilo sa to tak, že po 15 mesiacoch vznikla

jeho vlastná strana, kde ho ako šéfa nikto neobmedzoval.

Ale ani ostatní členovia novej koalície nie sú zárukou stability. V SaS sa do parlamentu prekrúžkovala z posledných miest kandidátky štvorica poslancov z hnutia Obyčajní ľudia. Tí tvrdia, že na kultúrno-etické otázky majú vlastné názory a nimi sa budú pri hlasovaniach riadiť. Treba teda od 79 koalíčných poslancov rovno odčítať štyri hlasy? SMK bývala v parlamente vždy zárukou stability, pre jej úspešný klon Most-Híd to však platiť nemusí. Rovnako ako v SaS, aj tu sa do parlamentu prebila štvorica „votrelcov“, tentoraz z ministryny OKS. Ide o bývalých poslancov, ktorí neraz stavali svoje postoje na hranu. Budú hlasovať spolu s koalíciou? Alebo treba odčítať osem hlasov?

A napokon KDH môže svojich partnerov celý čas úspešne vydierať tým, že môže ísť do vlády so Smerom-SD. Pre socialistov sú kresťanskí demokrati najpriateľnejším partnerom. Z kuloárov prenikli informácie, že im dali naozaj veľkorysú ponuku vrátane akceptácie niektorých ich programových cieľov, ktoré v tejto koalícii cez liberálov neprelezú. Ako sa teda KDH bude správať v novej vláde?

Čo nás čaká

Slovensko čaká všetko, len nie stabilita – taký znie tristný záver týchto úvah.

Pravica bude musieť čo najskôr pristúpiť k nepopulárnym opatreniam. Ficova vláda totiž napriek všetkým rečiam svojho predsedu zanecháva krajinu v podstatne horšej kondícii, ako ju prebrala. Tohtoročný deficit sa bez zásadných opatrení prehupne cez 7 percent – už len z tohto čísla je jasné, že ľudom sa v najbližšom čase určite nebude žiť lepšie.

Pravicová vláda dáva podstatne lepšie vyhliadky na ekonomickú obnovu, ale za jediného predpokladu – že bude vedieť účinne vládnúť. Pokiaľ sa utopí v mocenských sporoch, čaká ju rýchly koniec. V opozícii sedí 62 poslancov Smeru-SD, ktorí radi privítajú partnera na vládnutie – aj bez predčasných volieb.

Ak sa chce stať Radičová slovenskou Angelou Merkelovou, má čo doháňať. U seba, vo svojej strane, u koalíčných partnerov i u voličov. Ak sa jej to nepodarí, Ficov návrat bude extrémne rýchly.

Autor je novinár
Kresba Jan Tomaschoff

Trianon, Versailles a medzivojnová Európa očami historikov

■ Alena Feriancová

Na začiatku júna tohto roku rozvírilo hladinu slovensko-maďarských politických vzťahov oživovanie a politizovanie tém týkajúcich sa usporiadania po prvej svetovej vojne, Trianskej zmluvy a versailského systému. Pripravená medzinárodná konferencia, konaná pri príležitosti 90. výročia podpisu Trianskej mierovej zmluvy, usporiadaná Historickým ústavom Akadémie vied Českej republiky v spolupráci s Historickým ústavom Slovenskej akadémie vied, Slovenským inštitútom v Prahe a Slovensko-českou spoločnosťou s názvom *Zrod nové Evropy: Versailles, St. Germain, Trianon a dotváranie mírového systému* tak nečakane získala na aktuálnosti.

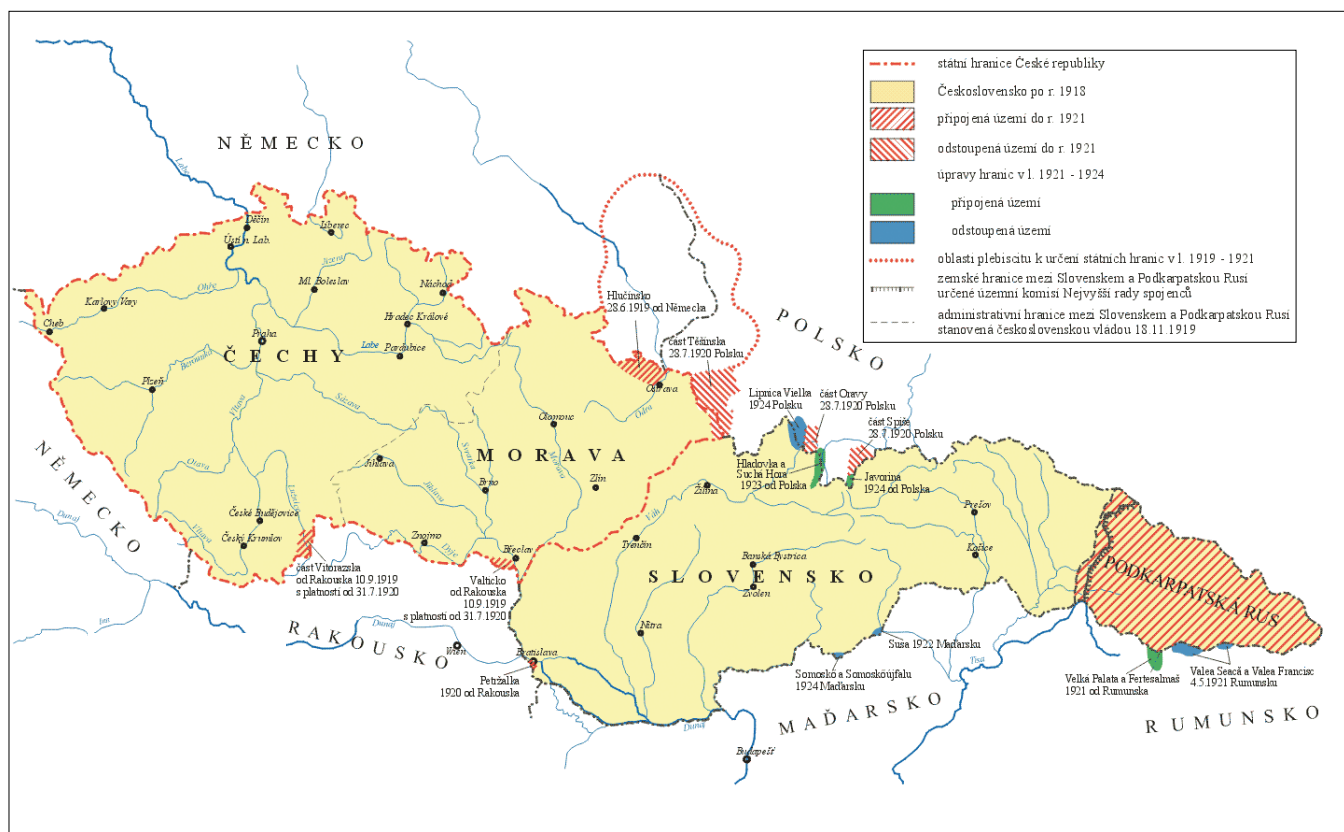
a bola rozdelená do štyroch blokov. Po úvodných príhovoroch otvorila vedeckú časť konferencie Bohumila Ferenčuhová (Historický ústav SAV), ktorá zosumarizovala stav výskumu problematiky. Názory na versailský systém sa rôznia, pričom uviedla štyri odlišné pohľady, ktoré sa v odbornej spisbe objavujú. Podčiarkla význam návratu americkej administratívy k politike izolacionizmu, v dôsledku čoho bola Európa nútená postarať sa o svoju stabilitu sama. Mierová konferencia riešila aj množstvo iných než len teritoriálnych a bezpečnostných otázok. K horúcim patrila problém menšín, ktoré sa vytvorením nových hraníc, najmä v priestore strednej a juhovýchodnej Európy, stali novým faktorom v medzinárodných vzťahoch. René Petráš (Právnická fakulta UK Praha) poskytol interdisciplinárny pohľad na ochranu práv menšín. Prítomných oboznámil nielen s historickými súvislosťami, ale aj s právnym kontextom zmlúv na ochranu menšín, ktoré boli súčasťou podpisovaného komplexu dohôd a dávali problematiku menšín pod medzinárodný dohľad. Pripomenul tenzie, ktoré vyplývali z rozporu medzi teóriou ochrany menšín a jej realizáciou v praxi. Osobitný referát bol venovaný pôsobeniu československej delegácie na mierových rokovaníach (Jan Kuklík, Právnická fakulta UK Praha). Jej pôsobenie bolo úspešné, nový štát presadil väčšinu svojich požiadaviek. Pripomenul aj menej známe okruhy riešených otázok ako napríklad návrat kultúrnych pamiatok či otázky týkajúce sa dopravy.

Mohlo by sa zdať, že udalosti pred deťdesiatimi rokmi sú už v dnešnom digitálnom svete vzdialenou minulosťou, o ktorú prejavujú záujem iba historici a nadšenci histórie z radov verejnosti. Ide však o problematiku, ktorá je vďačným námetom a pseudoargumentom politických diskusií. Podujatie vytvorilo priestor pre analýzu a interpretáciu udalostí prvej polovice minulého storočia odborníkmi, ktorí na základe vedeckého prístupu, historických prameňov a literatúry hodnotia dejiny a usilujú sa podať čo najobjektívnejší pohľad.

V dňoch 8. a 9. júna 2010 sa v priestoroch Slovenského inštitútu v Prahe stretli popred-

ni odborníci venujúci sa problematike usporiadania po prvej svetovej vojne a medzinárodných vzťahov prvej polovice dvadsiateho storočia. To, že ide o dodnes aktuálnu tému, podčiarkli aj veľvyslanec Slovenskej republiky v ČR Peter Brňo a námestník ministra zahraničných vecí Českej republiky Vladimír Galuška, ktorí prevzali nad podujatím záštitu. Odborné podujatie nadviazalo na minuloročné konferenčné stretnutie českých a slovenských historikov v Bratislave. Proklamovaný záujem pokračovať v stretnutiach podobného druhu aj v budúcnosti možno len privítať.

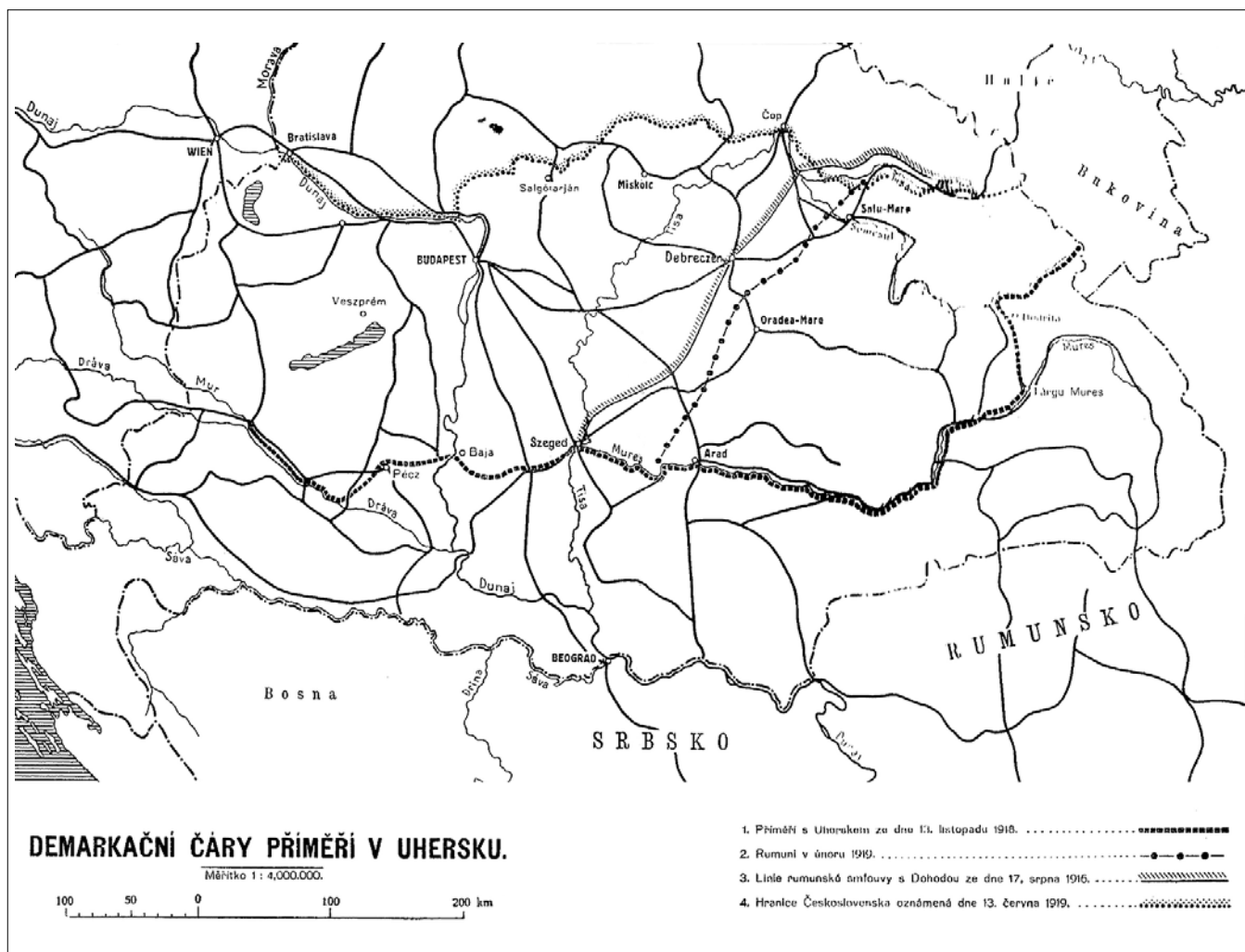
Konferencia zaplnila dva rokovacie dni

Nasledovné príspevky pokrývali širokú škálu problémov. Značná pozornosť bola venovaná politike Maďarska a otázke Trianonskej zmluvy. Roman Holec (Historický ústav SAV) uviedol niekoľko mýtov, ktoré sa v maďarskej historiografii, a do istej miery aj v spoločnosti, zakorenili. Medzi najmarkantnejšie patrí mýtus o tom, že Uhorsko nechcelo vojnu. Ten vyvrátil objasnením postoja predsedu vlády Istvána Tiszu, ktorého protivojnové stanovisko sa zmenilo už do dvoch týždňov po vojne. Ďalší mýtus sa týkal prezentácie Uhorska ako obete vojny a jej objektu. Tematicky nadväzujúci príspevok (Marián Hronský, Ústav politických vied SAV Bratislava) podal podrobný pohľad na vznik a činnosť Maďarskej republiky rád a československo-maďarský konflikt v roku 1919 so zvláštnym dôrazom na priebeh bojov na slovenskom území. Referát Evy Irmannovej (Historický ústav AV ČR Praha) priblížil maďarskú revizionistickú politiku a snahu o zmenu pomerov daných Trianonskou zmlouvou v medzivojnovom období. Trianon sa v maďarskom prostredí vnímal ako „totálna nespravodlivosť“, a preto maďarská politická reprezentácia inklinovala jeho „k totálnej revízií“. Autorka sa zamerala na úsilie o teritoriálne zmeny a zvýšenie autority krajiny. Miroslav Michela (Historický ústav SAV

Bratislava) sa zamerl na maďarský revizionizmus v širších chronologických kontextoch a podal cenný výklad o tom, ako sa v priebehu desaťročí menila interpretácia Trianonskej zmluvy v historiografii a poukázal na silu a význam propagandy, ktorá sa stala nástrojom politickej agendy a praxe. Dôležitým aspektom povojnového usporiadania bola aj zmena vo veľmocenskej politike na starom kontinente. Porážkou Nemecka, rozpadom Rakúsko-Uhorska a zmenami v cársom Rusku nadobudli vzťahy medzi veľmocami novú úroveň. Ku kľúčovým bodom patrila porážka Nemecka. Ako uviedol Petr Prokš (Historický ústav AV ČR), udalosti rokov 1918 – 1919 v tejto krajine výrazne ovplyvnili ciele nemeckej politickej reprezentácie. Predstavitelia krajiny od podpisania príméria a následne počas rokovaní o mierovej zmluve nesúhlasili s jednotlivými bodmi, zmluva bola podpísaná pod hrozbou okupácie nemeckého územia. Referent nevynechal ani vnútropolitické peripetie v krajine. V nasledujúcich rokoch zohrávalo významnú úlohu revizionistické úsilie weimarského Nemecka, teda snaha o zmenu či aspoň úpravu Versaillskej mierovej zmluvy. Referát na túto tému (Alena Feriancová, UKF v Nitre) priblížil niekoľko úrovní nemeckého úsilia o zmenu povojnového uspori-

dania v teritoriálnej, ekonomickej, vojenskej aj morálnej rovine. Pri veľmocenskom rámci zostali aj ďalšie príspevky. Politika Talianska v strednej Európe, najmä od „pochodu na Rim“ bola predmetom referátu Ondřeja Housku (Český rozhlas Brusel). Taliansko ako „posledná z veľmocí“ prejavovalo nespokojnosť s výsledkami vojny a dôsledkami pre Taliansko. Počas dvadsiatich rokov sa krajina, v rámci možnosti, snažila o zväčšenie vplyvu v talianskych záujmových sférach. Presadzovanie talianskej predstavy o prípadnej zmene povojnového usporiadania nabralo na agresivite po tom, ako získal moc B. Mussolini. Sumarizujúci pohľad esejistického charakteru na situáciu v Európe v medzivojnovom období podal popredný francúzsky historik Antoine Marés (Université de Paris). Zamyslel sa nad príčinami nestability po skončení vojny a v nasledujúcich dekádach, ktorá vyplývala z politických, ale aj hospodárskych príčin. Európa sa, aj pod vplyvom Veľkej hospodárskej krízy, čoraz viac prikláňala k autoritatívnym režimom v rôznych formách a na začiatku tridsiatych rokov dvadsiateho storočia už mnohé krajiny rezignovali na hodnoty liberálnej demokracie. Plastický obraz veľmocenskej politiky v Európe doplnil príspevok Adriany Kičkovej (UKF v Nitre), ktorá sa sústredila na politi-

ku Veľkej Británie v stredoeurópskom regióne. Ostrovná veľmoc bola nútená prekonať viacero predsudkov a reflektovať zmenené pomery na kontinente, ku ktorým v podstate celé medzivojnové obdobie prechovávala nedôveru.

Významným aspektom diplomacie medzi dvoma vojnami bol aj vznik zoskupení štátov na regionálnom princípe. Československo, Kráľovstvo Srbov, Chorvátov a Slovincov a Rumunsko vytvorili Malú dohodu, ktorá sa stala významným činiteľom v stredoeurópskom priestore. Vízia pristúpenia Poľska k tomuto združeniu nebola naplnená. Ako podotkol Andrzej Essen (Univerzitet Pedagogiczny w Krakowie), hoci Poľsko a Malá dohoda mali spoločný záujem na obrane versailského poriadku, existujúce tenzie medzi Varšavou na jednej strane a členskými štátmi zoskupenia na strane druhej znemožnili užšiu kooperáciu. Málo pertraktovanou problematikou sa vo svojom príspevku zaoberal historik Jindřich Dejmek (Historický ústav AV ČR). Oblasť východnej a severovýchodnej Európy je z pohľadu dostupnej odbornej literatúry stále skôr terra incogni-

ta. Faktograficky obsahy referát priblížil situáciu v Poľsku, na Ukrajine a pobaltských štátoch krátko po skončení vojny. Tento priestor trpel najmä tým, že vzniklo viacero nových štátov bez tradície, ktoré museli hľadať svoje miesto v povojnovej Európe.

Niekoľko príspevkov sa venovalo špecifickým otázkam medzivojnového obdobia. Jakub Rákosník (FF UK Praha) sa zamerl na problematiku formovania občianskej spoločnosti na príklade českých krajín. Pokúsil sa, s využitím politologických metód, o dešifrovanie slabín československej demokracie v medzivojnovom období a identifikovanie príčin jej pádu. Podčiarkol vplyv Veľkej hospodárskej krízy a zahraničnopolitických ťažkostí republiky na stabilitu liberálnej demokracie. Emil Voráček (Historický ústav AV ČR) do koloritu povojnovej Európy zasadil problematiku komunistického hnutia Kominternu. Ako jedna z pák boľševického režimu odmietala versailské usporiadanie a snažila sa nadviazať kontakty s internacionalistami mimo sovietskeho Ruska. Bokom nezostala ani problematika cirkví a ich vplyvu po skončení prvej svetovej

vojny. Tak ako mnohé iné inštitúcie, aj cirkev bola nútená prispôbiť sa novým pomerom. Najmä v novovzniknutých či obnovených štátoch bolo potrebné definovať rámec pre vzťah cirkví – štát. Jaroslav Šebek (Historický ústav AV ČR) načrtnol komparatívny pohľad na osudy katolíckej cirkvi v Rakúsku, Maďarsku, Poľsku a Československu.

V záverečnej diskusii sa historici pokúsili zodpovedať otázku, čo zostalo z mierového usporiadania po roku 1945. Diskusia otvorila množstvo nových tém a možných pohľadov nielen na medzinárodné vzťahy, ale aj na dvadsiate storočie ako celok. Problematika nie je zďaleka vyčerpaná, ale toto prínosné a príjemné podujatie splnilo očakávanie. Jednoznačne sa potvrdilo, že historické témy patria do rúk historikom a ich „oživovanie“ na politickej úrovni je kontraproduktívne.

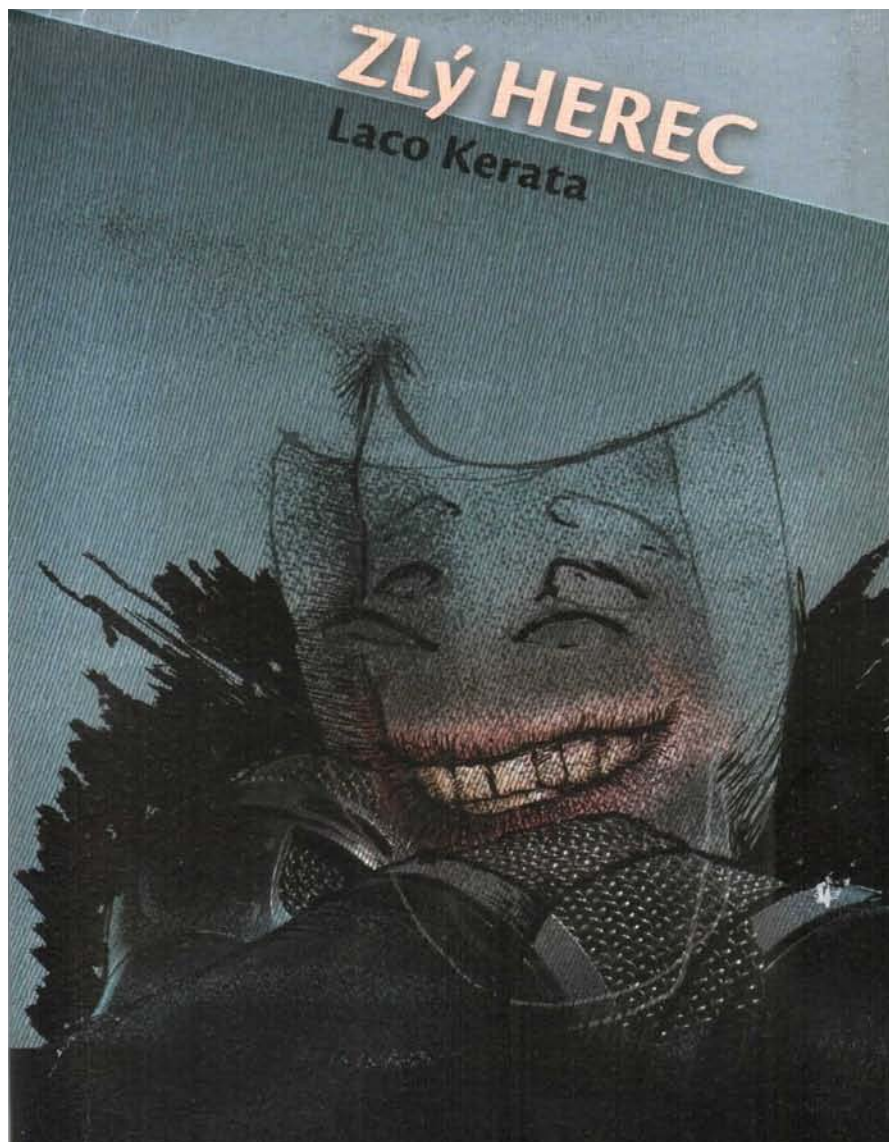
.....

Autorka je historička
Foto Ingrid Hohošová (SI) a archív

Zlý herec?

■ Ján Chovanec

Laco Kerata (1961) je v prvom rade úspešný dramatik, zakladateľ legendárneho bratislavského divadla Stoka a autor rozhlasových hier. K tomu je treba prirátat ešte básne, publikované v zbierkach Hriešny spánok (1991) a Prišiel som, videl som... (2000), na dôvažok aj knihu humorne ladených próz s názvom Mám sa... z roku 2004. Najnovšie mu na asi stoštyridsiaticich stranách vydavateľ Koloman K. Bagala vydal prvý román pod názvom Zlý herec.

Rešpektujúc názov prózy zavedie autor čitateľa do hereckého prostredia, konkrétne do okruhu dabingových hercov, kde úspech môže byť nielen krátkodobým, ale aj závideniahodným aspektom, a každé – i nie príliš dlhé – vyčnievanie vyvoláva reakciu odsúdenia, no trebárs aj ponuku mladšej kolegyně stať sa milenkou tohto úspechu. Úspechu, pretože keď sa pomínie ten, stratí sa aj milienka.

Toto, na prvý pohľad zaujímavé „filmárske“

prostredie však zostáva Lacom Keratom bohužiaľ takmer nevyužitú. Verím, že by mohlo byť pre čitateľa atraktívne, keby autor neorezal líniu príbehu akými filmovým spôsobom tak, že ani veľmi nie je možné pozrieť sa ďalej, do strán deja. Čitateľ zostáva uväznený v malom, relatívne jednoduchom a autorom možno zámerne zovšednenom príbehu dabingového herca Timoteja (autor ho v príbehu zväčša volá familiárne Timo), muža v strednom veku, rozvedeného, viac-

menej aj osamelého a nadovšetko sa tváriaceho, že je nadbytočný. Neprejavuje veľmi chuť do života, až na jeden náznak vzťahu s mladou študentkou Majou Nôckovou, ktorý však končí skôr, ako sa začal a završuje sa veľmi predvídateľne. Ani tu sa teda prekvapenie nekoná.

Charakterové vykreslenie ďalších románových postáv je jednostranné, čo však zapadá do zjednodušenej dejovej línie a občasných bizarných momentov. Ku slovu sa takto dostáva dokonca aj labutí samec – labutiach Želmír. Ten žije na Štrkovi a Timo, hlavná postava, s ním vedie rozhovory, čo sa javí byť bránou do fantazmagorického sveta dabingového herca. Tento svet, plný pracovných i osobných úspechov, je predstretý čitateľovi zhruba v rovnakej miere, ako reálny románový život Tima. Po návrate sa však Timo vždy stretáva so svojou životnou resignáciou, stereotypom a absenciou čohokoľvek, čo by ho zaujímalo.

Keratov text Zlý herec je, aspoň v náznačku, prózou o vzťahoch. Rozvod, vzťah otca s dospievajúcou dcérou, kolegov v práci a tiež vzťahu seba k svojej vlastnej existencii. Timo sa nemá veľmi rád, nesnaží sa pre seba niečo urobiť, pretože ak sa aj niekedy snažil, táto snaha bola vždy odmenená smolou. Tak sa Timo dostal do vzduchoprázdna, vákua, ktorého je čitateľ svedkom a to, obávam sa, je príliš málo ako téma románu. Aspoň v tomto prípade.

Nomináciou na cenu Anasoft Litera sa Keratov román Zlý herec dostal do vybranej slovenskej literárnej spoločnosti. Nevie, ako sa na to tvári Rakúsov Telegram alebo Šimkov Gubbio, no verím, že tento román brať ako prvotinu inak právom uznávaného a úspešného dramatika Laca Keratu. Po Zlom hercovi môže nasledovať dobrý román.

Autor je publicista

PLZEŇ BUDE ZASE ČESKOSLOVENSKÁ TRADIČNÍ KULTURNÍ FESTIVAL

ČESKO-SLOVENSKÉ DNY V PLZNI

OD 21. DO 28. ŘÍJNA 2010

Hudbě, filmům, divadlu, řemeslům, ale také jídlu bude patřit VII. ročník tradičního kulturního festivalu Česko-Slovenské dny v Plzni. Uskuteční se od 21. do 28. října 2010. Slovensko-český klub Plzeň ve spolupráci se Slovenskou agenturou pro cestovní ruch, Slovensko-českou společností a Slovenským institutem v Praze na letošní ročník připravily bohatý program plný zábavy, kultury a tradičního umění.

Od 21. října do 23. října bude v Plzni možné navštívit stánek „Slovensko – Malá Velká Krajina“ na Mezinárodním veletrhu cestovního ruchu Plzeňského kraje ITEP 2010, který bude informovat o turistických destinacích celého Slovenska.

V pátek 22. října v 19 hodin vystoupí v Alfě Městské divadlo Žilina s několikrát oceněnou inscenací Žena z minulosti. Sobotní večer bude věnován sportu v podobě bowlingového utkání „Češi versus Slováci“ v restauraci U Kalicha. Neděle 24. října se již tradičně ponese v duchu ekumenických bohoslužeb ve staroslověnštině a slovenšti-

ně a také v duchu poutě Slováků do Plzně s doprovodným kulturním programem.

Začátek dalšího týdne od 25. října bude patřit uznávanému slovenskému festivalu EKOTOPFILM s ústřední myšlenkou trvale udržitelného rozvoje.

Vrcholem letošního ročníku Česko-Slovenských dní budou oslavy 28. října, pořádané společně s městem Plzní přímo v centru města. Zahrada Měšťanské besedy se promění v jedno velké „Česko-Slovenské tržiště“, kde budeme mít jedinečnou možnost ochutnat například „husacie lokše, halušky, pagáče, korbáče, borovičku či slivovicu“

a další tradiční gastronomické lahůdky ze Slovenska i Čech. Znameníť atmosféru jistě vytvoří i několik slovenských a českých současných kapel, které se v krajské metropoli představí v průběhu festivalových dní. Programový závěr svěřili organizátoři Orchestru lidových nástrojů Bratislavského rozhlasu, který vystoupí 28. října v Měšťanské besedě.

Komu se nepodaří Plzeň navštívit v den oslav, nemusí zoufat. Po celý festival budou vybrané plzeňské restaurace pořádat Dny slovenské kuchyně a podávat tradiční slovenské speciality.

Festival Česko-Slovenské dny v Plzni ve spolupráci s MEDIA IN, dílnou nezávislé publicistiky a dokumentaristiky Praha, připravili samostatnou výstavu „Slovenského dědictví UNESCO a tradičního slovenského umění“. Výstava je součástí putovní výstavy fotografií POZNEJ SVĚTOVÉ DĚDICTVÍ UNESCO, jež představuje české veřejnosti již osmým rokem kulturní skvosty a přírodní krásy naší planety, které pro svou jedinečnost zaslouží být zachovány pro další generace.

Letos mohou návštěvníci obdivovat i nevěstní krásy slovenského kulturního a přírodního dědictví – Spišský hrad a Spišskou Kapitulou, Levoču s vzácným oltářem Mistra

Pavla a nedaleký kostelík ve vesnici Žehra se vzácnými freskami, Banskou Štiavnicu a její hornickou minulost, jeskyně Slovenského krasu, Bardejov, tradiční lidovou vesničku Vlkolínec na úpatí Velké Fatry, dřevěné kostelíky v Karpatském oblouku, vzácné bukové porosty v Polonínách a další nádherná místa Slovenska.

Výstava bude přístupná od 8. října do 14. listopadu 2010 v prostorách Národopisného muzea v Plzni, náměstí Republiky 13. Návštěvníkům bude k dispozici bohatý informační materiál o Slovensku – brožury, mapy, náměty na výlety, přehled kulturních akcí aj. Výstava Poznej světové dědictví

UNESCO se koná pod záštitou České komise pro UNESCO.

Patronaci nad festivalem Česko-Slovenské dny v Plzni převzal velvyslanec Slovenské republiky v Praze, hejtman Plzeňského kraje a primátoři měst Plzně a Žiliny.

Všichni jste srdečně zváni.

Informace získáte na:

www.sochor.cz/sck

tel.: 371 427 585

www.slovakia.travel

Ohliadnutie za programom národnostných menšín na pražskom Svete knihy

■ Helena Nosková

V rámci tohtoročného 16. Medzinárodného knižného veľtrhu a literárneho festivalu Svět knihy sa na pražskom výstavisku prvýkrát predstavili občianske združenia národnostných menšín sídliace v Dome národnostných menšín v Prahe. Konceptia spoločného stánku, v ktorom každá z menšín dostala priestor, sa začala pripravovať už v decembri 2009, podobne ako niekoľko programovo zaradených na festival.

Každá menšina mohla prezentovať svoju periodickú tlač a vydané publikácie. A tých - ako sa ukázalo - bolo viac, ako sa mohlo zmestiť do jedného stánku. Pestrosť bola zaručená a tituly zaujímavé. Predstavila sa edícia Podkarpatskej Rusi, nové publikácie poľskej a nemeckej menšiny, literatúra bulharská, srbská, maďarská, slovenská a ruská. Pozornosti návštevníkov sa tešili všetky knihy a časopisy. Mnohé z tlačovín dostávali prví návštevníci zadarmo, aby si mohli vytvoriť predstavu o činnosti menšín. Dalo by sa povedať, že sa rýchlo rozobrali slovenské a ruské periodiká, popritom i tie, ktoré mali texty aj v českom jazyku. Je zaujímavé, že mnohí príslušníci národnostných menšín prijali češtinu za svoj jazyk, a tak časť publikácií bola práve v tomto jazyku.

Hneď v prvý deň festivalu sa v programovej časti Literatúra a zblížovanie kultúr stretli s návštevníkmi šéfredaktori a redaktori periodík národnostných menšín, aby predstavili národnostne orientovanú tlač jednotlivých minorít, žijúcich v ČR.

Menšinová tlač po obnovení demokracie v Čechách dosiahla nebyvalých rozmerov, predovšetkým vďaka finančnej podpore mediálneho odboru Ministerstva kultúry ČR. Prakticky všetky menšiny vydávajú svoje periodiká, a tak sa prítomní mohli zoznámiť vždy aspoň s jedným z nich, či už to bol poľský *Głos ludu*, alebo *Kurier*, ukrajinské *Porohi*, ruské *Novoje slovo* a *Artek*, bulharský *Roden glas*, slovenské *Listy Slovákov* a *Čechov*, ktorí chcú o sebe vedieť viac... atď. Väčšina menovaných časopisov má

aj svoje detské prílohy. Tie bývajú v jazyku príslušnej menšiny a súčasne aj v českom preklade, čo má podporovať snahu vychovávať deti bilingválne. Bilingvizmu bola venovaná diskusia *Bilingválna výchova detí*. Zúčastnili sa jej predstavitelia národnostných menšín, ktorí sa problematike venujú ako pedagógovia, autori kníh pre deti i rodičia. Spomienky českého Nemca Waltera Piverku prítomných preniesli do rokov po druhej svetovej vojne, keď nemčina z nášho územia takmer zmizla a nemecké deti v podstate nemali šancu udržať si aktívnu dvoj-jazyčnosť. Veľmi zaujímavý bol príspevok predstaviteľky poľskej menšiny z tešínskeho Sliezka. Táto pani prítomným rozprávala o poľskom menšinovom školstve a zmiešaných česko-poľských manželstvách.

Poľské menšinové školstvo má v ČR svoju tradíciu, pretože začalo fungovať už po prvej svetovej vojne, podobne ako nemecké menšinové školstvo. Aj maďarčina a jej vyučovaniu bola venovaná značná pozornosť, hoci maďarčina v českom prostredí je javom veľmi zriedkavým, a tak je česko-maďarský bilingvismus vlastný len malému okruhu ľudí. Osobitným problémom je udržiavanie dvoj- jazyčnosti u menšín s odlišným typom písma, či sú to Rusi, Ukrajinci, alebo Bulhari. Prepracovaný systém na zachovanie vlastného jazyka v ústnej a písomnej podobe majú ruské občianske združenia. Základy k nemu položili ich predkovia, ruskí emigranti. Do Čiech sa presunuli po októbrovej revolúcii v r. 1917, aby unikli teroru v Rusku. Bilingválni sú Slováci, menej už ich deti. Tie sa z veľkej časti prikláňajú k českému jazyku a slovenčinu ovládajú iba čiastočne. O pravom bilingvisme už nemôže byť reč. Vo všetkých uvedených prípadoch ide o individuálnu dvoj- jazyčnosť, ktorú si vytvára dieťa a jednotlivci, žijúci buď v zmiešanom manželstve, alebo v rodine, pochádzajúcej z odlišného jazykového prostredia. Jednotlivec,

rodina či skupina tak reagujú na potrebu dohovoríť sa v cudzej krajine, v novom domove, a pritom si zachovať rodnú reč. Tento bilingvismus delí viacej úrovní. V podstate - zrejme až na česko-slovenský bilingvismus - nie sú oba jazyky úplne rovnocenné. Jeden z nich zväčša funguje ako hlavný jazyk, ale hovoriaci dokáže plynulo prejsť do jazyka druhého. Ide o tzv. prepínanie kódov. Existuje i pasívny bilingvismus, keď prijemca rozumie cudziemu jazyku, ale aktívne ho nepoužíva. Bežným príkladom toho je čeština a slovenčina v minulosti a následné vytrácanie sa tejto znalosti v súčasnosti. Diskusia bola živá a sála do posledného miesta plná. Na diskusiu nadviazala beseda s výtvarníkmi z národnostných menšín, ktoré práve svojimi ilustráciami, tvorivou prácou s deťmi pomáhajú udržiavať pasívny bilingvismus. Dôkazom aktívneho bilingvizmu bola beseda so scenáristom a režisérom Vladom Štancelom, Slovákom z Bratislavy. Napísal dve populárne knihy *Dlužník* a *Žerty* stranou, obe v češtine. Považuje to za prirodzené, keďže príhody v nich popísané sa odohrali v českom prostredí.

K zaujímavým programom patrilo uvedenie nových kníh. Veľkej pozornosti sa tešila ob- jemná publikácia ruských autoriek Mariny Dobuševy a Anny Chlebiny. Táto kniha vniesla medzi divákov nostalgiu. Z odborného hľadiska je dokonalá a nesie pečať nefa- kej minulosti ruských emigrantov, žijúcich v českých krajinách v medzivojnovom obdo- bí i po druhej svetovej vojne. Ukrajinci pred- stavili vynikajúcich českých prekladateľov krásnej literatúry - ruskej i ukrajinskej a na- sledovali ďalšie programy, ktoré boli zarade- né do bloku Literatúra a zblížovanie kultúr v ČR - národnostné menšiny.

V stánku sa nonstop premietali filmy z kra- jin menšín, znela hudba. Na záver slovenskí herci Mestských divadiel pražských zahra- li deťom a s deťmi česko-slovenské pásmo na motívy z diela Františka Hrubína - jeho poézie pre deti.

Autorka je publicistka

Foto archív autorky

Slovenská menšina v Rumunsku

■ Jarmila Horáková

Při pohledu na mapu národnostních menšin, které žijí v Rumunsku, můžeme říci, že se jedná o stát, kde multikulturalita není žádným umělým konstruktem, nýbrž mnohdy staletí trvající realitou. Vedle nejpočetnějšího maďarského a romského etnika žijí v této balkánské zemi představitelé všech slovanských národů od Slováků, Čechů v Banátu, Poláků v Bukovině, starověrných Rusů v dunajské deltě až po Ukrajince v Maramureši, Makedonce, Srby či Bulhary v příhraničních oblastech. Každá z těchto menšin je různě početně zastoupena a má svůj příběh, jak a proč se na území dnešního Rumunska dostala.

Podle sčítání lidu z roku 2002 žije v současnosti v Rumunsku 17 200 obyvatel hlásících se ke slovenské národnosti, což představuje 0,1% celkového obyvatelstva země. Jako oficiálně uznaná národnostní menšina mají Slováci ze zákona svého poslance v rumunském parlamentu. Teritoriálně jsou soustředěni především v župách Arad, Bihor a Sălaj, v prvním uvedeném se nachází hlavní centrum slovenského společenského a kulturního života – jedná se konkrétně o osmitisícové městečko Nădlac (slovensky Nadlak) na rumunsko-maďarské hranici, v němž Slováci tvoří téměř polovinu obyvatel.

Dějiny tohoto města sahají až k dácko-římskému období, v průběhu staletí jsou v souvislosti s Nadlakem zmiňovány osobnosti jako Jan Hunyady, Matyáš Korvín či Jiří Dóža. Roku 1529 bylo město vyplněno os-

manskými Turky a přes více než sto let se nacházelo v jejich državě, než jej osvobodil Evžen Savojský. Do následné kolonizace se hojně zapojili právě Slováci evangelického vyznání, kteří přicházeli od druhé poloviny 18. století – do Nadlaku konkrétně ve druhé vlně slovenského osídlení v letech 1802 – 1803 a přinášeli s sebou svoje řemesla a tradice – dodnes jsou zde k dostání místní kulinářské speciality jako „slovenský salám“, „kysnuté halušky“, „gombouce“, „uška“, či různé druhy „paprikášů“. Po roce 1918 byl Nadlak připojen ke sjednocenému Rumunskému království.

Po druhé světové válce se část obyvatel kvůli nadcházejícím politickým změnám vystěhovala do Československa (z celého Rumunska se oficiálně jednalo o 20 tis. Čechů a Slováků, kteří byli, často proti své vůli,

posláni osidlovat vylištěné české pohraničí), nicméně zároveň v té době zde bylo založeno gymnázium s vyučovacím jazykem slovenštinou, které nese jméno spisovatele Jozefa Gregora Tajovského (v Nadlaku působil v letech 1904 – 1910 jako bankovní úředník) a v letošním roce oslavilo 65 let své existence. Jeho původní orientace na přípravu pedagogických pracovníků významně přispěla k uchování slovenského školství v Rumunsku.

Po roce 1989 vznikl Demokratický svaz Slováků a Čechů v Rumunsku, který i přes rozdělení Československa zastupuje politicky a kulturně obě menšiny (Čechů žijí v Rumunsku, podle sčítání z roku 2002, necelé čtyři tisíce obyvatel). Vydává měsíčník „Naše snahy“, v němž jsou publikovány články v češtině a ve slovenštině. V Nadla-

ku se slovenské kultúre daří. Působí zde divadelní soubor uvádějící pět premiér ročně, pořádají se zde folklórní festivaly a od 70. let minulého století zde funguje literární kroužek „Ivan Krasko“, který se přeměnil v kulturní společnost podporující nejen jednotlivé spisovatele, ale i vydávání souhrnných děl jako např. „Kulturní atlas Slováků v Rumunsku“.

Do Rumunska obecně přicházeli Slováci (především z Kysúc a Oravy) hledat lepší životy od poloviny 18. století. Nejprve osídlovali Banát, okolí Aradu a zalesněné hornaté terény v oblasti Bihoru. O příchodu evangelických Slováků do Nadlaku a okolí na počátku 19. století již byla řeč. Třetí, na dru-

hých dvou nezávislá vlna slovenských římských katolíků směřovala od roku 1790 do zalesněného sedmihradského pohoří Plopiš (župy Bihor a Sălaj), kde vzniklo druhé, dodnes významné středisko rumunských Slováků – obec Budoj (slovensky Bodonoš). Jak Bodonoš, tak i další okolní vesnice jsou položeny ve vrcholových partiích Plopiše a vytvářejí tak kompaktní ostrov slovenského obyvatelstva, který je do značné míry izolovaný od okolí. Nově přichozí Slováci se původně živilí těžbou dřeva a podle některých údajů zde fungovala první sklárna v Rumunsku. I v této oblasti poválečná emigrace zpět do Československa výrazně přispěla k úbytku obyvatelstva slovenské ná-

rodnosti. V Bodonoši však bylo před několika lety, na popud slovenských katolických kněží, založeno gymnázium Jozefa Kozáčka s vyučovacím jazykem slovenštinou.

Přes podporu slovenské menšiny ze strany rumunských i slovenských státních orgánů počet obyvatel slovenského původu na území Rumunska neustále klesá. Nedostatek pracovních příležitostí a vidina lepšího života vede především mladé lidi k návratu do původní vlasti a po více než dvou stech letech se tak jejich příběh uzavírá.

*Autorka je rumunistka
Foto: zábery z dediny Bodonoše,
archív autorky*

Rok 1968 v publikáciách Historického ústavu SAV

■ Michaela Huttmanová – Lucia Šulejová

V roku 2008 sme si pripomenuli 40. výročie Pražskej jari a jej násilného zastavenia v podobe vstupu vojsk Varšavskej zmluvy na územie Československa. Pri tejto príležitosti vydal Historický ústav SAV sériu monografií zaoberajúcich sa touto stále živou a zaujímavou fázou našich dejín. Autorsky sa pod prácu podpísali mnohí poprední historici zo Slovenska a Čiech, ale tiež etnológovia, politológovia, filozofi, žurnalisti a ďalší, ktorí mali k téme čo povedať.

Ako prvá vyšla v roku 2007 monografia Rok 1968 a ekonomická realita Slovenska z pera slovenského historika Miroslava Londáka. Autor v troch kapitolách chronologicky mapuje hospodárstvo Slovenska od štrukturálnej premeny ekonomického systému po februári 1948, cez vývojové tendencie slovenskej ekonomiky do roku 1968 až po pokus o ekonomickú reformu a jej osud po auguste 1968. Práca je prínosná aj tým, že autor v nej prezentuje nové výpočty a údaje o vývoji slovenskej ekonomiky v rámci Československa.

Publikácia Rok 1968. Novinári na Slovensku je spoločným dielom historikov a novinárov zo Slovenska a Čiech. Vznikla ako prejav snahy nájsť odpovede na otázky, či a ako ovplyvnili novinári a žurnalistika dianie v roku 1968, ale aj v období predjaria, či a ako prispeli k demokratizácii spoločnosti a konečne či a ako pripravili pôdu pre udalosti roku 1989. Súčasťou monografie je aj CD, ktoré okrem jednotlivých príspevkov obsahuje aj diskusiu a príbehy novinárov – aktérov tých čias, ktoré odzneli na konferencii, uskutočnenej pred vydaním knihy.

Kolektív autorov z Historického ústavu SAV pod vedením V. Bystrického sa podpísal pod prácu Rok 1968 na Slovensku a v Československu. Ide o chronologickú príručku, ktorá udalosti roku 1968 zachytáva takmer deň po dni. Súčasťou publikácie je úvodná štúdia, ktorá sa pokúša vysvetliť, čo sa v Československu udialo v predchádzajúcom období a prečo spoločnosť uvitala demokratizačný vývoj.

Pod monografiu s názvom Rok 1968 a politický vývoj na Slovensku sa podpísal slo-

venský historik Stanislav Sikora. Ten svoju prácu rozdelil do piatich kapitol, v ktorých najskôr podáva obraz o postupnom liberalizačnom vývoji na Slovensku v rokoch 1963 – 1967, následne mapuje upevňovanie mocenských pozícií reformátorov a analyzuje Akčný program KSČ. Svoje miesto si nachádza zložitý vývoj vo vedení KSS, pokus o analýzu demokratizačného procesu v českej a slovenskej časti vtedajšieho Československa a postupná legalizácia okupácie.

Ďalšou zo série publikácií je práca slovenského historika Slavomíra Michálka Rok 1968 a Československo. Postoj USA, Západu a OSN. V nej autor postupne zachytáva medzinárodnú situáciu v 60. rokoch minulého storočia, analyzuje politiku USA voči Československu v tieni prebiehajúcej studenej vojny, postoj Západu, Severoatlantickej aliancie a Organizácie spojených národov. Cennou súčasťou knihy je výberová chronológia udalostí roku 1968, výber niekoľkých dôležitých dokumentov viažucich sa k roku 1968 a bohatá fotodokumentácia.

Výsledkom spolupráce Slovenského inštitútu v Prahe a Historického ústavu SAV v Bratislave je publikácia Eto vaše delo, na ktorej sa podieľal kolektív autorov pod vedením historika M. Londáka. Monografia zachytáva príspevky popredných slovenských historikov do diskusie s ich kolegami z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR v Prahe. Ponúka nové a možno netradičné pohľady na udalosti roka 1968.

Posledná monografia z tejto série Rok 1968 a jeho miesto v našich dejinách je vyvrcholením snáh o komplexné posúdenie sledovaného obdobia. Ide o interdisciplinárny ve-

decký výskum dejin Pražskej jari, na ktorom sa podieľali slovenskí, českí a jeden fínsky autor. Práca je rozdelená do troch častí kopírujúcich jednak tematické okruhy, ale aj rozdielne prístupy práce autorov k problematike. V prvej časti sú prezentované udalosti, ktoré predchádzali obrodnému procesu, ďalej dianie v roku 1968, okupácia a konečne aktivity, ktoré predznamenávali nastupujúcu normalizačnú politiku. Riešenie štátoprávneho usporiadania, ekonomická situácia na Slovensku, aktivizujúca sa občianska spoločnosť či politologické analýzy, to sú okruhy, ktorým sa venujú jednotliví autori.

Druhá časť mapuje dianie roka 1968 v medzinárodných súvislostiach. Dozvieme sa, aká bola reflexia týchto udalostí vo Veľkej Británii, Nemeckej spolkovej republike, Rakúsku a Fínsku. Sondy do vnútropolitických pomerov s ohľadom na zahraničnopolitickú situáciu ozrejmujú postoje, možnosti a limity jednotlivých krajín zasiahnuť do reformného procesu a následne do jeho násilného zastavenia okupáciou.

V poslednej časti venovanej spoločnosti a kultúre dostali priestor okrem historikov aj etnológovia a predstavitelia ďalších spoločenskovedných disciplín. Prezentované texty prinášajú zaujímavé poznatky o aktivitách novinárov, filozofov, literátov či skladateľov v danom období s presahmi do rokov normalizácie a tiež nový pohľad na udalosti cez výsledky výskumu metódou „oral history“.

Autorky sú doktorandky v Historickom ústave SAV Bratislava

Rok 1968 a jeho miesto v našich dejinách

Rok 1968 je významným medzníkom nielen slovenských či československých povojnových dejín, no je medzníkom i vo vývoji totalitného komunistického systému ako celku. Výsledkom úsilia o reformu socializmu sovietskeho typu, ktoré spájame s rokom 1968, je koniec koncov konštatovanie o nereformovateľnosti tohto systému. Hoci bola okupácia Československa z vojenského hľadiska pre Moskvu úspešnou akciou, v skutočnosti sa ňou začína pád komunizmu v celej strednej a východnej Európe. Publikácia, ktorú pripravil široký medzinárodný kolektív historikov a iných spoločenských vedcov, sa zaoberá celým spektrom najdôležitejších problémov, spojených s vývojom roku 1968 v Československu a je doteraz jeho najpodrobnejším spracovaním.

Rok 1968 a jeho miesto
v našich dejinách

Miroslav Londák
Stanislav Sikora a kol.

Miroslav Londák, Stanislav Sikora
a kol.

ISBN

Rok 1968 ETO VAŠE DELO

Miroslav Londák a kol.

Rok 1968 a ekonomická realita Slovenska

Miroslav Londák

Prodama

ROK 1968

NA SLOVENSKU A V ČESKOSLOVENSKU

ROK 1968

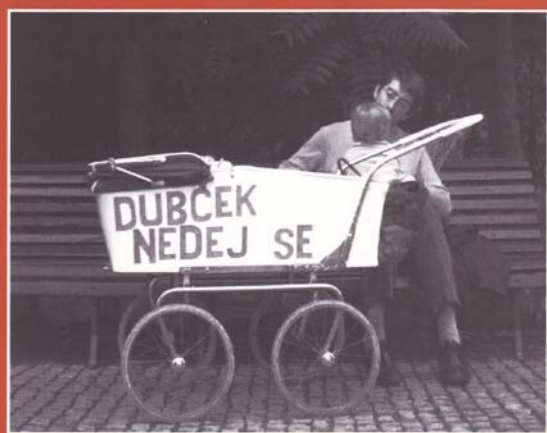
NOVINÁRI NA SLOVENSKU

Elena Londáková a kol.

Rok 1968 a Československo

Postoj USA, Západu a OSN

Slavomír Michálek

Rok 1968 a politický vývoj na Slovensku

Stanislav Sikora

Pán Fedor a Natálka

■ Jan Chovanec

Už niekoľko rokov sa môže Fedor Gál – a snáď aj bez väčšieho strachu – navracat' zo svojho pražského domova na Slovensko. Píšem o strachu, pretože strach je mnohokrát impulzom k životnému zlomu ktoréhokoľvek človeka. A tým nemyslím iba subjektívny strach konkrétneho jedinca, ktorý jemu samému môže zmeniť život. Už je to skoro dvadsať rokov, čo bol tento vyštudovaný sociológ nútený odísť zo Slovenska a viac ako dvadsať rokov odvtedy, čo spoluzakladal a viedol Verejnosť proti násiliu. Tú VPN, ktorá má zrejme hlavnú zásluhu na tom, že na Slovensku v osemdesiatom deviatom prestala fungovať nadvláda jedinej, komunistickej moci. No ale o tom som nechcel.

Fedor Gál bol, nie je to zasa tak dávno, v bratislavskom knižkupectve Artforum prezentovať svoj multimediálny projekt s názvom Pre Natálku. Áno, ide o to malé rómske dievča, ktoré sa stalo, istým spôsobom a dozaista aj vlastným zdravím, obeťou tzv. žhářů z Vítkova. Dovolím si tvrdiť, že aj tí mali strach. Neandertálsky a primitívny strach z niečoho iného, z niečoho neznámeho. No a zvierá keď má strach, buď zaútočí, alebo utečie. Napriek tomu, že by som im odporúčal o čosi ľudskejšiu alternatívu oboznámenia sa s inými kultúrami, nemyslím iba cigánskou či rómskou – ako kto chce, oni si vybrali útok.

Mnoho ľudí, samozrejme vrátane lekárov, sa snažilo a snaží do dnešných dní tomuto dieťaťu pomôcť. A stav, v akom sa teraz nachádza, sme mohli nedávno sledovať v populárnej TV relácii Jana Krausa. Medzi práve týchto ľudí patrí aj Fedor Gál a pár ďalších, ním zoskupených, okrem iného napríklad aj rodák zo Zlatých Moraviec, v Prahe pôsobiaci fotograf Miro Švolík. Týmto ľudom sa darí tvoriť nielen filmový dokument, svojím charakterom časozberný, vzhľadom

na liečbu a iné okolnosti takémuto malému dieťaťu prirodzene náležiacie, no mala by vzniknúť tiež kniha; o Natálke existujú internetové stránky a v neposlednom rade prebehol v septembri Koncert pre Natálku. Zisk z neho bude použitý na jej liečbu.

Nechcem sa ani tak veľmi zaoberať vecou ľudsky samozrejmovou, no i tak v praxi ojedinelou, že sa človek človeku snaží pomôcť a je schopný podporiť, v rámci svojich možností, iného, keď mu doslova horí za zadkom. Upozorňujem predovšetkým na tú skutočnosť, že Fedor Gál, počiatkom deväťdesiatych rokov na Slovensku verejne lynčovaný, bytostne ohrozovaný – vrátane svojej rodiny – a nakoniec, vďaka novodobému politickému antisemitizmu (takto som si to sám pre seba nazval) vyštvaný zo slovenského územia, sa teraz navracia. Jedným z dôvodov jeho návratov je predstaviť, upozorniť a odkryť pre Slovákov dôsledok nebezpečného zahrávania si s akýmsi poukazovaním na tú inakosť, o ktorej tu píšem.

Fedor Gál musel isto taktiež prekonať svoj strach, aby vycestoval týmto smerom. Tak si to aspoň predstavujem, že keď som vo svo-

jej vlastnej krajine, ktorej som sa snažil pomôcť k lepšiemu životu, bitý, tak ma tam už len tak ľahko neuvidia. Odídem, a v prípade, že si inde založím primeranú existenciu, čo sa Fedorovi Gálovi ako inteligentnému človeku podarilo, budem veľa premýšľať nad tým, na ktorej strane spoločnej hranice sa so starými kamarátmi stretnem. Verím, že aj on premýšľal a zrejme dospel k názoru, že môže byť ešte Slovensku osožný. Preto by ho Slovensko nemalo opäť odhodiť na smetisko, kam určite intelektuál jeho kalibru nepatrí. Pamäť národa býva, bohužiaľ, v pozitívnom krátka a v negatívnom nadpriemerne dlhá. A ja by som strašne rád veril tomu, čo sa mi zdá zo skutkov Fedora Gála zrejme, že sa ešte stále cíti byť Slovákom. Rád by som totiž ešte dodal, že Slovákov takto pomáha v Čechách, ale neviem to. Pre Slovensko je, pravdu povediac, každý takýto alebo podobný Fedor Gál takmer životne dôležitý. Okrem iného je totiž oveľa výhodnejšie mať jedného živého učiteľa, než tonu kníh bez neho.

Kostel U Salvátora v Praze a přátelé vás zvou na

Koncert pro Natálku

účinkuje slovenská skupina Živé kvety

sobota 18. září 2010 v 19 hodin

kostel U Salvátora, Salvátorská ulice, Praha 1 – Staré Město

vstupné dobrovolné, číslo účtu: 128 100 4407 / 5500

www.pribehnatalky.cz • www.zivekvety.sk • www.salvatorske.info • foto: Miro Švolík

Menstruace bolí a nevíme, proč

■ Lenka Stavreva

Slovenská režisérka Diana Fabiánová natočila dokument *Měsíc v nás*, který předchází pověst snímku, jenž BBC i americké televize odmítly odvysílat. *Měsíc v nás* totiž pojednává o menstruaci – tématu, o němž se na veřejnosti moc nemluví a filmy se o něm netočí. Diana Fabiánová se rozhodla změnit to. A jak se jí to povedlo?

Diana Fabiánová (1979) se vydává na filmový trh s vlastní kůží, respektive se svým osobním, intimním problémem – bolestivou menstruací. Jako odrazový můstek jí slouží pro mnohé ženy zásadní otázka: Proč mám při menstruaci křeče, migrény, deprese, když jsem jinak zdravá? Zatímco většina žen v euroamerické společnosti řeší tento problém pomocí analgetik, Fabiánová se vydává na cestu za bezbolestnou menstruací – bohužel se na ní ale občas ztrácí, anebo končí ve slepých uličkách.

V Bratislavě narozená režisérka vystudovala masmediální komunikaci a marketing v Trnavě, v roce 2005 absolvovala roční postgraduální studium dokumentu v Barceloně, v současné době žije ve Francii. Jde tedy o ženu v pravém slova smyslu kosmopolitní, což se odráží i v jejím filmu. *Měsíc v nás*

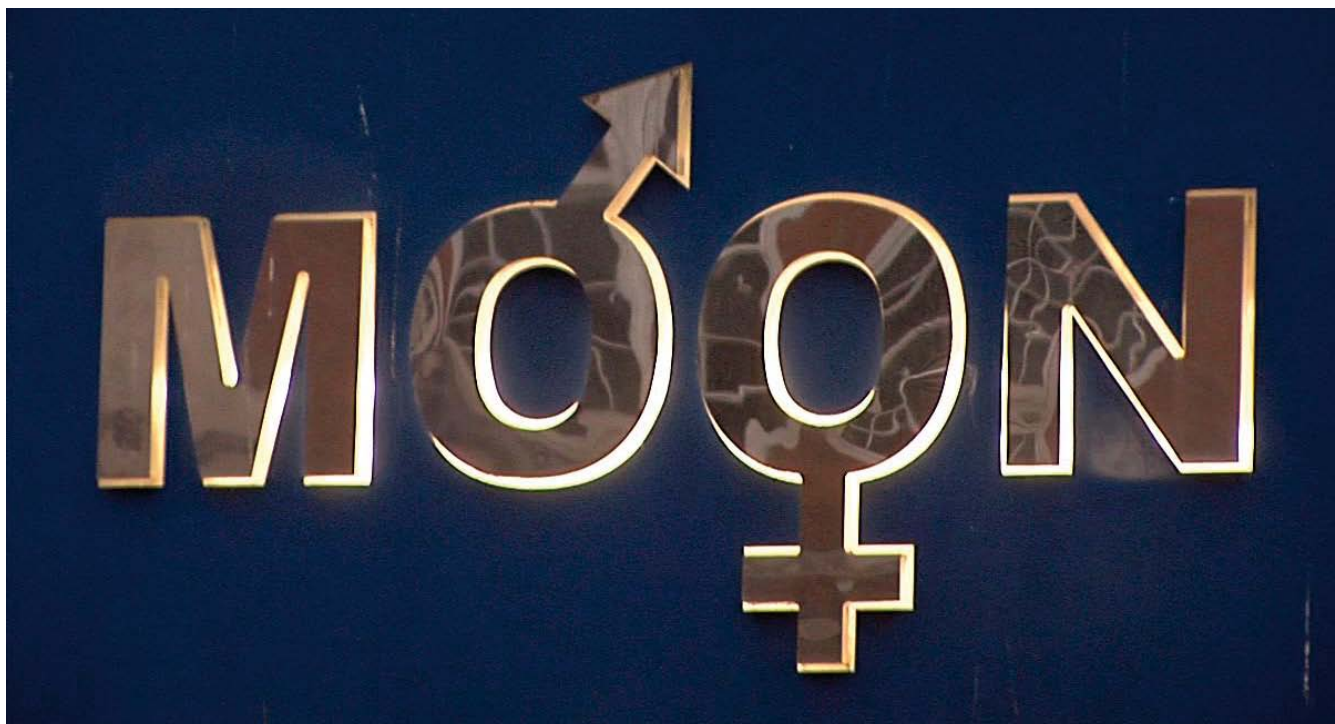
měl být klasickou absolventskou prací, ale postupem času si projekt získával čím dál více spoluautorů i sponzorů, takže z něj nakonec vznikl hodinu a čtvrt trvající film, jenž se kromě Slovenska natáčel i v USA, Brazílii, Austrálii, Anglii, Francii či ve Španělsku. Kromě „prostých“ lidí, nechává promlouvat také významné i méně významné odborníky včetně profesora z Harvardu, britské žurnalistky, americké antropoložky, australské psycholožky, ale i německé jogínky či španělské učitelky břišních tanců. Informace, které od nich dostává, zabírají celou škálu stupnice zajímavosti – od zbytečných až po ty, jež by mohly dát snímku hlubší rozměr. Tento potenciál však režisérka nedokázala plně využít.

Fabiánová se například od „mluvící hlavy“ dozvídá, že v dobách, kdy se ženské poko-

lení začalo emancipovat, vznikaly průzkumy, které dokazovaly, že žena je vzhledem k hormonálním změnám, jež provázejí menstruační cyklus, nezodpovědná, má velké výkyvy v psychice, a proto nemůže vykonávat „mužská“ povolání. Pak ale přišla válka, společnost potřebovala, aby ženy napocho- dovaly do fabrik místo válečických mužů, a tak vznikaly nové průzkumy, jejichž závěr tentokrát zněl: žena je silná, zvládne mužskou práci. Když se pak chlapi vrátili z fronty a od žen se zase chtělo, aby se věnovaly domácnosti, výsledky průzkumů se vrátili na předválečnou úroveň.

Režisérka to komentuje slovy: „Náboženství, věda, politika, nadnárodní korporace... Zdá se, že všichni mají zájem na tom, abychom se necitily dobře ve svém těle. Je vůbec možné oprostít se od této propagandy?“ Tím ovšem celé toto téma uzavírá a divák tápe, neboť odvážné tvrzení v něm vyvolává celou řadu otázek, mj. jaký zájem má dnešní společnost na tom, aby žena menstruovala v křečích a depresích? Vždyť z těch jmenovaných by na tom dnes mohl profitovat jen farmaceutický průmysl, ale co ti další? Tohle však režisérka neřeší, vyjádřila svou konspirační teorii a pokračuje dál ve své misi za menstruací bez bolesti, kterou končí u jogínky, jež jí vypráví o propojení dělohy s kolektivním vědomím všech žen na Zemi...

Vedle toho, že režisérka neodpovídá na otázky, které si při sledování jejího dokumentu klade divák, nechává bez odpovědi i ty otázky, které sama ve filmu pokládá. Do ztracena tak vyzní jak ono úvodní „proč mě menstruace bolí, když jsem jinak zdravá?“, tak i „vracím se na základní školu, abych

zjistila, jestli se něco od pádu železné opony změnilo, zda děti menstruaci přijímají svobodně a bez předsudků.“ Rozvinutí se nedočká ani nadhozené téma: „Je normální a zdravé, když žena, která bere hormonální antikoncepci, doopravdy nemenstruuje?“ S výjimkou esoterických pasáží si tak z dokumentu dospělá žena ani dospělý muž neodnesou nic, co by o menstruaci už nevěděli. Bylo by tak zajímavé projít si materiál, který ve střížně zůstal „pod stolem“ (film o délce 75 minut vznikl z filmového materiálu o délce 150 hodin), nepochybuji, že by se v něm našly pasáže, které by byly zajímavější než některé z těch ve filmu použitých – „dámský dýchánek u Diany doma“, některé sekvence z „home videa“ dospívající Dominiky atd.

Dianě Fabiánové je každopádně třeba připsat k dobru odvahu, již bylo zapotřebí ke zvolení tématu, ale i filmové prostředky, které použila – počínaje animací, přes hrané pasáže a prvky reality show, konče trefně citovanými archivními snímky. Jejím režisérskému debutu (!) nechybí ani nadhled či nadsázka, i když občas chybí na místech, která si o to říkají. O tom, že jde o dobrý film, svědčí ostatně i jeho zařazení hned na několik světových festivalů. Výborný (toto ohodnocení si podle mne zaslouží například dva roky starý dokument slovenského režiséra Petra Kerekese Jak se vaří dějiny) ovšem není.

.....

*Autorka je publicistka
Foto: záběry z filmu Mesiac v nás*

VÝSTAVA BLUES CZECH (& SLOVAK) MADE MÁ FEDERÁLNÍ ROZMĚR

■ Eva Wankeová

Slovenské blues je fenoménem s kořeny hluboko v šedesátých letech. Jeho základem byli Blues Five Petera Lipy, The Meditating Four kytaristy Jozefa Bariny, do jisté míry a v širším slova smyslu i legendární rocker Dežo Ursiny. A jako specifická scéna začala žít Slovenská bluesová společnost s příchodem nekompromisního bluesmana Jána Liteckého-Švedy v devadesátých letech minulého století.

Pražské Popmuseum, jediná instituce svého druhu ve střední Evropě, sídlí v kulturním centru Kaštan na pražském Břevnově. Již pět let je zde k poslechu či ke shlédnutí široká nabídka historických nahrávek a audiovizuálních záznamů týkajících se historie československé populární hudby. Stálá expozice nabízí kromě pohledu na spoustu hudebních nástrojů - především elektrických kytar československé výroby - také možnost zalistovat specializovanými časopisy a odbornou literaturou. Navíc, jakýkoli dotaz vám tu zaměstnanci rádi zodpoví. První výstavu, která sledovala počátky a rozmach rockové hudby na Slovensku v 60. letech, měli možnost zájemci navštívit před třemi lety. Nesla jméno Slovenský bigbít a impulsem k jejímu uspořádání byl stejnojmenný dokumentární cyklus vysílaný Slovenskou televizí.

Inspiraci k právě probíhající listopadové výstavě s názvem Blues Czech (& Slovak) Made, mapující dějiny základního žánru celé populární hudby 20. století na území Čech a Slovenska, bylo zase letošní patnácté výročí festivalu Blues Alive v Šumperku.

Speciální blok zaměřený na historii tohoto šumperského bluesového "setkání na nejvyšší úrovni" reflektují projekce filmových svědectví a všechna doposud vydaná CD se záznamy z jednotlivých ročníků.

Zvukem a obrazem je celkově pokryto ale skoro devadesát let od prvních, nesmělých pokusů českých jazzových průkopníků typu E. F. Buriana až do současnosti. Expozice dále vystavuje například partituru prvního blues nahraného v československých studiích, první licenční desky s bluesovými nahrávkami, které se v bývalém Československu postupně objevily či dokumenty o unikátních koncertech amerických bluesmanů u nás.

Jak ale název napovídá, Blues Czech (& Slovak) Made má federální rozměr.

Kontakty mezi českými a slovenskými bluesmani se rozvíjely od hlubokých osmdesátých let minulého století, slovenští bluesmani hráli na průkopnických českých festivalech typu mosteckého Non stop blues a čeští zase na slovenském Blues pri Rači. A festival v Šumperku rok co rok přináší důkaz, že se na tomto stavu ani po rozdělení federace nic nezměnilo.

V souvislosti s 15. ročníkem Blues Alive vyšla také nová antologie textů nazvaná „... a to je blues“, kterou sestavil dramaturg festivalu Ondřej Bezr se spisovatelem Michalem Šandou. Knihu vydalo nakladatelství Veduta a byla představena na slavnostní veřejné vernisáži v sídle Popmusea.

DEŽO URSINY – 1967

1. československý beatový festival

Dežo Ursiny se v roce 1964 stal členem skupiny The Beatmen. Tu sice nezakládal, ale brzy se projevil jeho talent, který ho vynesl do úlohy lídra. Hudební samouk a žák elektrotechnické průmyslovky měl totiž schopnost psát svěží, chytlavé a netriviální skladby. Hlavní inspirace byla zjevná: Beatles. The Beatmen zapůsobili jako

zjevení, podařilo se jim dobýt i Prahu. Jejich historie však trvala pouhé dva roky.

V roce 1967 založil skupinu The Soulmen, trio svým nástrojovým složením inspirované tehdy aktuálními Cream. Skupina zaznamenala neuvěřitelný skok směrem k originalitě a vlastnímu výrazu. Členem byl i legendární baskytarista Fedor Frešo. Na prvním československém beatovém festivalu v Lucerně v roce 1967 bylo vystoupení The Soulmen výbuchem bomby. Právem se stali jeho vítězi.

JOZEF BARINA – 1968

Spolu s Dežem Ursinym je výraznou postavou slovenského bigbitu. V patnácti letech začínal v instrumentální skupině Kométa., která vycházela z The Shadows. Následně byl členem kapely The Players a poté v roce 1967 bigbeatové formace Four Meditation (později The Meditating Four). Inspiraci hledali v tvorbě kapely Cream a Jimiho Hendrixe. Album Meditácie obsahující devět dochovaných skladeb z tohoto období však mohlo spatřit světlo světa až v roce 2003

JURAJ HARUŠŤIAK – 2005

Juraj „Mojo“ Haruštiak se narodil v roce 1977 v Trnavě. Sám se naučil hrát na akustickou kytaru a harmoniku. Vystupuje jako sólista, ale i s různými spoluhráči po celém Slovensku a v Německu. Emotivní, výrazný hlasový projev hudebníka, podtržený dominantním basem, čerpá ze stylu zpěváků delta blues. Do této směsi čím dál častěji přimíchává silné doušky ragtimu a boogie. Jeho repertoár se skládá z upravených standardů a vlastních skladeb se slovenskými texty. Tyto písně se z textového hlediska vyznačují nápadnou dávkou sebeironie a překvapivou pointou.

BLUES CZECH (& SLOVAK) MADE

30. 9. – 28. 11. 2010

KC Kaštan, Bělohorská 150, Praha 6

VII. ROČNÍK TRADIČNÍHO FESTIVALU ČESKO-SLOVENSKÉ DNY V PLZNI 21.–28. ŘÍJNA 2010

PROGRAM

21.10. 2010 · ČTVRTEK

10:00 ZAHÁJENÍ FESTIVALU

DK Inwest-K

10:00 – 16:00 WORKSHOPY

Školy v Plzni · DK Inwest-K

10:00 – 18:00 SLOVENSKO „MALÁ VELKÁ KRAJINA“

Prezentace Slovenska na veletrhu ITEP · vystoupení slovenských lidových umělců · tradiční řemesla · ochutnávky

DK Inwest-K

19:30 SLAVNOSTNÍ VEČER

Restaurace Na Spilce

22.10. 2010 · PÁTEK

10:00 – 16:00 SLOVENSKO „MALÁ VELKÁ KRAJINA“

DK Inwest-K

19:00 MESTSKÉ DIVADLO ŽILINA „ŽENA Z MINULOSTI“

Divadlo Alfa Plzeň

23.10. 2010 · SOBOTA

10:00 – 16:00 SLOVENSKO „MALÁ VELKÁ KRAJINA“

DK Inwest-K

15:00 – 17:00 ČEŠI A SLOVÁCI SPOLEČNĚ

IX. ročník bowlingového turnaje „U Kalicha“

Restaurace U Kalicha

16:00 SLOVENSKÉ DĚDICTVÍ UNESCO

Národopisné muzeum · nám. Republiky Plzeň

24.10. 2010 · NEDĚLE

10:00 GRÉKOKATOLICKÁ SVĚTÁ LITURGIA

Kostel sv. Mikuláše na Mikulášském nám.

11:00 RÍMSKOKATOLICKÁ SVĚTÁ OMŠA

Kostel sv. Jana Nepomuckého na Chodském nám.

12:30 KULTURNÍ PROGRAM

Vystoupení slovenských umělců

U fontány vedle kostela sv. Jana Nepomuckého

18:00 EVANJELICKÉ A.V. SLUŽBY BOŽÍE

Korandův sbor na Anglickém nábřeží

25.10. – 26.10. 2010 · PONDĚLÍ – ÚTERÝ

9:30 – 21:00 EKOTOPFILM

Přehlídka vítězných filmů 37. Mezinárodního festivalu filmů o trvale udržitelném rozvoji · filmové projekce pro školy a veřejnost
Partnerem je Západočeské Muzeum Plzeň

Přednáškový sál Západočeského Muzea Plzeň

VSTUP VOLNÝ

27.10. 2010 · STŘEDA

19:00 BARA BURA

Stylová aristokratická kapela z ulice a salónů·Balkán·Gipsy·Folk
U Matyáše · Stod

28.10. 2010 · ČTVRTEK

10:00 EKUMENICKÁ BOHOSLUŽBA

Celebruje J.E. msgr. František Radkovský, biskup Plzeňský
Biskupský chrám sv. Bartoloměje · nám. Republiky

9:00 – 16:00 ČESKÉ A SLOVENSKÉ TRHY

Měst'anská Beseda · nádvoří

18:30 KONCERT OĽUN

Orchestr lidových nástrojů Slovenského rozhlasu Bratislava
Ve spolupráci s Českým rozhlasem Praha a Slovenským rozhlasem Bratislava

Měst'anská Beseda · malý sál

VSTUP 28,- Kč

DOPROVODNÝ PROGRAM

21.10. – 28.10. 2010 · ČTVRTEK - ČTVRTEK

DNY SLOVENSKÉ KUCHYNĚ

Gondola · Purkmistr · The pub · U Salzmannů · Restaurace Na Spilce
· Parkán · Pivovar Groll · Hotel ibis · Hotel Marriott

8.10. – 14.11. 2010 · ŘÍJEN - LISTOPAD 2010

VÝSTAVA SLOVENSKÉ DĚDICTVÍ UNESCO

Výstava je součástí projektu „Poznej světové dědictví UNESCO“ pod záštitou České komise pro UNESCO v produkci MEDIA IN ve spolupráci se Západočeským Muzeem Plzeň

Národopisné muzeum · nám. Republiky Plzeň

4.11. 2010 · ČTVRTEK

19:00 JAZZOVÝ KONCERT - PETER LIPA

Nejvýznamnější osobnost slovenského jazzu. V rámci festivalu Jazz bez hranic.

Sokolovna Rokycany

5.11. 2010 · PÁTEK

19:00 JAZZOVÝ KONCERT - PETER LIPA

Městské kulturní středisko Klatovy

Festival Česko-Slovenské dny v Plzni se koná pod záštitou velvyslance Slovenské republiky v Praze, ministra kultury České republiky, hejtmána Plzeňského kraje a primátorů měst Plzně a Žiliny.

VII. ročník festivalu Česko-Slovenské dny v Plzni pořádá Slovensko-český klub Plzeň, Slovenská informační kancelář Plzeň a Dětský nadační fond Plzeň ve spolupráci s Plzeňským krajem, městem Plzní, Velvyslanectvím Slovenské republiky v ČR a Slovenským inštitutem v Praze, se Slovenskou agenturou pro cestovní ruch Praha, se Slovensko-českou společností, s městem Žilinou a Žilinským krajem, ve spolupráci se Slovensko-českým klubem Praha, s Regionální Obcí Slováků v ČR s podporou Ministerstva kultury ČR, Ministerstva kultury SR, Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Operačního programu konkurenceschopnosti a hospodářského růstu.

Hlavním partnerem festivalu je Slovenská agentura pro cestovní ruch.

Partnery festivalu jsou Divadlo Alfa Plzeň, Západočeské muzeum Plzeň, Mezinárodní veletrh cestovního ruchu Plzeňského kraje ITEP a MEDIA IN.

Mediálními partnery jsou Český rozhlas, Český rozhlas Plzeň, Slovenský rozhlas Bratislava, R1 Zak, reklamní agentura W&P, magazín Žurnál, časopis Listy, Slovenské Dotyky a Slovenské Korene.

Informace a vstupenky získáte na: www.sochor.cz/sck, tel. 371 427 585, www.slovakemb.cz/SI, www.slovakia.travel

Pre press>Press>Lettershop>Distribuce

www.cprint.cz | www.cprint.sk | sales@cprint.cz

tlačiareň pre Česko a Slovensko